

I.

A Z O S Z K 1968—1969 - B E N

Az Országos Széchényi Könyvtár 1968—1969. évi működése

Az Országos Széchényi Könyvtár 1967—1969. évi feladatterve eredeti tervezés szerint zárószakasza kívánt lenni a Budavári Palotába való felköltözés előkészületeinek. Ennek megfelelően a munka középpontjában azok a rekonstrukciós feladatok állottak, amelyek előfeltételei voltak könyvtárunk új elhelyezésbe való költözésének. A terv egészében való végrehajtására azonban sor nem kerülhetett, mert a Gazdasági Bizottság azon határozata, mely 1968 nyarán az új épületbe való beköltözés idejét a tervezettnél jóval későbbre, 1975-re ütemezte be, szükségszerűen a feladattervet is módosította.

Ezt megelőzően a könyvtár vezetése 1969 második felében felmérte a rekonstrukciós munkák helyzetét, és annak figyelembevételével — a többéves provizóriumra tekintettel — a felkészülési munkákat lelassította, és a súlypontot azoknak a legfontosabb feladatoknak megoldására helyezte át, melyek addig kényszerűen háttérben voltak.

Az 1968—1969. évek másik jelentős eseménye az volt, hogy több évtizedes sürgetés után megteremtődtek a Hírlaptár magyar hírlapállománya restaurálásának feltételei. Az állományrevíziós felmérés lehetőséget adott az elvégzendő munka nagyságának számszerű feltárására, az 1968. év pedig a feladatok személyi és dologi szükségleteinek kimunkálására, valamint a legmegfelelőbbnek tartott eljárások kiválasztására.

E munkában a fordulópontot az ezt követő év jelentette. Főhatóságunk a tények és a szükségletek ismeretében, egyetértve az elvégzendő munka fontosságával, jelentős devizakeret juttatása útján egyidejűleg biztosította a munka technikai bázisát: az ahhoz szükséges gépi felszerelés nagyobb részét és annak személyi szükségletét. Így az 1969. év folyamán lehetőség nyílt az állományvédelmi munka keretében a restaurálás, a hírlapjavítás és kötés, a mikrofilmezés egyesített szervezete kialakításának megkezdésére.

Az új épületbe való felköltözés idejének eltolódása, a munkahelyek és a raktári férőhelyek elégtelensége már 1968-ban áthidaló megoldás keresésére kényszerítette könyvtárunkat. Ennek során közelebbi megoldásként tovább folytattuk állományunk archivális anyagának már 1967-ben megkezdett beládázását és külső raktárakba való kihelyezését, majd az állomány átrendezését és egyes gyűjteményrészeknek a külső raktárakba való áttelepítését. Távolati megoldásként pedig fel kellett vetnünk egy újabb pótépület megszerzésének szükségességét. Főhatóságunk segítségével így került azután sor a belvárosban egy kb.

3000 négyzetméteres épületrész megvásárlására. Ennek felkutatása és megszerzése az 1969. év eseménye, birtokbavétele és hasznosítása azonban csak a következő években lesz megoldható.

I. A KÖNYVTÁR GYŰJTEMÉNYI MUNKÁJA

Állománygyarapítás

Gyűjteményeink állománya az 1968–1969. évek folyamán 126 479 kötet könyvvel, 10 295 évfolyam időszaki kiadvánnyal, 202 198 db különgyűjteményi anyaggal, együttesen 338 972 könyvtári egységgel gyarapodott.

Állománygyarapításunkat e két év folyamán több tényező határozta meg, így jellemzői is ennek megfelelően alakultak.

a) A vétel útján történő beszerzéseknél az új gazdasági mechanizmus bevezetésének átmeneti időszaka (átárazási zavarok és az abból adódott késedelmek) nehezítette 1968-ban elsősorban a külföldi beszerzéseket. A megemelt hitelkeretek azonban már 1969-ben lehetővé tették a piacon jelentkező átlagmennységű és -szintű hungarika-anyag beszerzését, továbbá mind hungarika, mind szakkönyvtári vonatkozásban a komoly hiánypótlást. Ezt a nemzetközi piacon egyre nagyobb számban megjelenő reprintek is elősegítették, ami gyűjtőköri politikánk számos problémájának megoldását is lehetővé tette.

Beszerzési munkánk másik meghatározója az árak — mindenekelőtt a devizás árak — szakadatlan emelkedése volt. Erről már az 1967. évi beszámolóinkban is említést tettünk (*OSZK Évkönyv 1967. 10. l.*). A könyvárak emelkedésének ezt a folyamatosságát még világosabban érzékelteti az 1968. és 1969. év szembeállítására egyrészt a vásárolt kötetek, másrészt az erre felhasznált hitelek tekintetében. 1968-ban 3752 kötetet 832 291 Ft-ért vásároltunk, 1969-ben 3827 kötetért 1 935 909 Ft vételárat fizettünk. Ma egy külföldi könyv könyvtárunknak átlagosan 957 Ft-jába kerül. Ez a viszonylag magas árszint persze abból adódik, hogy a könyvtárunk által vásárolt anyagban igen magas a legdrágább kiadványok, a lexikonok, bibliográfiák, kézikönyvek stb. aránya.

b) Jelentős eltérés mutatkozott — az előző évekhez viszonyítottan — az ajándék címen állományba vett anyag mennyiségében (1965–1966-ban 30 184, 1968–1969-ben 80 478 darab). Ez mintegy 64%-ában a Könyvelosztótól közel egy évtizeddel ezelőtt másodpéldányként átvett könyvanyagból adódott, melynek azonosítására és állományba vételére csak az 1967–1969. években került sor (1967-ben 20 047, 1968–1969-ben 50 921 kötetet vettek állományba). Ennek mennyiségét tovább emelték azok a kataszteri térképek, amelyeket állományunk kiegészítésére az Országos Földügyi és Térképészeti Hivataltól vett át Térkép-tárunk.

c) Időszaki kiadványaink állományi hiányainak mikrofilm útján való pótlására ezekben az években is eredményesen használtuk azokat a mikrofilmcsere-megállapodásokat, melyeket külföldi vonatkozásban már régebben a jugoszláviai Matica Sprska és a csehszlovákiai Matica Slovenska könyvtáraival, 1969 folyamán pedig a belgrádi Szerb Nemzeti Könyvtárral kötöttünk. Ennek során külföldről 27 276 mikrofilmkocka anyagot kaptunk, viszonzásaként pedig 25 761 kocka mikrofilmet küldtünk. Hasonló együttműködést alakított ki Hírlaptárunk

hazai viszonylatban a Debreceni Egyetemi Könyvtárral, Szegeden az egyetemi és a városi könyvtárakkal, 1969-től pedig az Országgyűlési Könyvtárral és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárral.

d) Végül említenünk kell azt a pozitív irányú változást, ami a kéziratok vételénél jelentkezett annak eredményeként, hogy 1969-től Kézirattárunk is minőségi — a vételi lehetőségektől függően kevesebb, de válogatottabb és értékesebb — gyarapítására törekedett. A kéziratok 1969. évi vételénél a csökkenésnek ez a magyarázata.

A minőségi szempontok érvényesítésével függ össze, hogy e két év beszerzéseivel jelentősen növekedett nemzeti könyvtárunk állományának belső értéke.

Jelentősebb szerzeményeink között n. *Aradi* Kálmán régi magyar ex libris gyűjteményét (323 eredeti könyvjegy és 164 fotómásolat), n. *Lamotte* Károly (Budapest történetére vonatkozó páratlan gazdagságú gyűjteményének) könyvhagyatékát és a n. *Waldapfel* József egyetemi tanár magánkönyvtárából vásárolt irodalomtörténeti gyűjteményt említjük.

Az utolsó évek egyik legjelentősebb RMK-szerzeménye volt *Decsi* Gáspár: *Az utolsó üdöben egyméhány regnáló bűnökről való prédikációk ...* c. munkájának első kiadása (Debrecen, 1582, RMK I. 189). E nyomtatványnak eddig csak az a második világháború alatt eltűnt sárospataki példánya volt ismeretes, amely a műnek első három ívét és az előbeszédet tartalmazta. Az általunk vásárolt, jó állapotban levő példány majdnem teljes, mindössze 5 levele hiányzik.

Igen jelentős az a dokumentumanyag, amellyel Kézirattárunk lett gazdagabb. Államközi csere útján került hozzánk a *Várkonyi-Amade* kódex (1736) és a *Döbrentei*-hagyaték. *Brassai* Sámuel 26 levelét ajándékba kaptuk, *Bezerédy* Zsigmond 1665-ből való útinaplóját, egy *Lórántffy* Zsuzsanna autográf rájegyzésével ellátott iratot, 85 darab kiadatlan *Mikszáth*-kéziratot, ill. dokumentumot és 40 darab kiadatlan *Zichy* Mihály-levelet vétel útján szereztünk meg.

A zenei kéziratok közül *Kodály* Zoltán két kiadatlan kéziratát: *Allegro moderato*, 1904. és a *Sírfelirat* c. zongoradarab első fogalmazványát említjük meg.

Állománygyarapodásunk további értékes tételei között van az a 300 darabot tartalmazó díszletterv-gyűjtemény, amelyet *Fülöp* Zoltántól vásároltunk, az *Oláh* Gusztáv hagyatékából származó 273 díszlet- és 712 jelmezterv, valamint *Cantelli di Vignola* 1686-ból származó *Ungheria* és *Transilvania* c. metszetes térképei.

Az időszaki kiadványoknál elsősorban hiánykiegészítésre törekedtünk. Külföldről antikvár vételben szereztük meg pl. a nagyszombati kiadású *Verhandlungs-Protokolle über Sitzungen d. sächsischen Universität (u. der Siebenrichter)* állományunkból hiányzó 1861–1885. évi köteteit és reprint-kiadásban a *The Slavonic and East European Review* egyes évfolyamait.

E helyen adunk számot a leendő várbeli kézikönyvtárak terén végzett munkánkról is, miután azok építésének középpontjában anyaguk beszerzése állott. Szerzeményezésük az előírt ütemezésnek megfelelő volt. E téren azonban már számításba kellett vennünk azt, hogy használatba adásuk — az építkezés elhúzódásából következően — a tervezettnél jóval későbbre halasztódik.

Az 1969. év végéig elért eredmény az, hogy a tervezett könyv- és folyóiratmennyiségnek (számolva az idő eltolódásából következő későbbi selejtezéssel is) közel 70 százaléka együtt van. Így ha olvasótermeinket, 1969 végén nyitottuk volna meg, mintegy 53 000 kötetes szabadpolcos kézikönyvtárral rendelkeznénk.

Folyamatos volt a beszerzett könyvek és folyóiratok kötetése. A kötésre váró mintegy 30 000 kötetből 1969 végére 16 000 készült el. Azt is előrelépésnek tekintjük, hogy kézikönyvtáraink eddig összehozott anyagának áttekinthető felállítására a korábbi zsúfolt raktározás után 1968-ban sikerült egy külön raktár-részt biztosítani, azt 1969-ben kibővíteni, majd anyagának átrendezését megkezdeni. Külön is említést érdemel, hogy a kézikönyvtárak katalógusai részben már elkészültek, és ez években is folytatódott az azokat kiegészítő adattárak összeállítása.

Állománygyarapítási helyzetjelentésünk kapcsán két szervezeti változást kell regisztrálnunk: 1. 1968 utolsó negyedében a Gyarapítási Osztálynál egyesítettük a könyvek és az időszaki kiadványok szerzeményezését; 2. a gyűjtőköri kooperáció megszervezése során könyvtárunk mint illetékes szakkönyvtár létrehozta a magyar irodalomtörténet és a magyar történettudomány kooperációs bizottságait. Az elsőknek dr. *Dezsényi Béla* kandidátus, főosztályvezető, a másodikonk V. dr. *Windisch Éva* tud. főmunkatárs lett az elnöke.

Állománygyarapodásunk számszerű adatait az 1–5. táblázatok tartalmazzák.

Feldolgozó munka, katalógusok

Kiemelt munkaként mindkét évben a katalógusok rekonstrukciójának folytatása szerepelt. E munkák súlypontját a szolgálati betűrendes katalógus és a szakkatalógus alkotta, hogy könyvtárunknak a belső adatszolgáltatáshoz mielőbb teljes értékű apparátusa legyen.

a) A szolgálati betűrendes katalógusban a rekonstruált rész 1969 végén meghaladta az 1 168 000 cédulát. A sorozati jelzeteken levő művek revíziójával párhuzamosan végezték a sorozati katalógus átszerkesztését. E több évtizedes katalógus következetlenségei, de a sorozatok különleges bibliográfiai problémái is a munka során nehéz feladat elé állították a munkát végző könyvtárosokat. A sorozati katalógus mintegy 300 000 cédulájából 1969 végére 43 400-at szerkesztettek át.

b) Folytatódott az olvasói betűrendes katalógus részleges átszerkesztése is. Itt a cél a szolgálati katalógusban végzett kiigazítások átvezetése és az ún. prominens szerzők műveinek összehozása volt. Ez utóbbinak munkaállomása 1969 folyamán egy félévig szünetelt. Eddig mintegy 226 000 tétel kiigazítása történt meg és 2306 prominens név 112 250 cédulája került szerkesztésre.

c) Elvi megfontolások és gyakorlati (elsősorban a személyi állomány elégtelenségéből adódó) akadályok egyaránt befolyásolták a szakkatalógus rekonstrukciójának munkálatait. Az 1967-ben jóváhagyott, új elvi alapot jelentő változtatás után a szakkatalógusban három korszakot különítettek el. Elkészült az 1800 előtti korszak egyszerűsített átszerkesztése. Az 1801–1944 közötti korszak anyagából kb. 34 000 cédula, az 1945 utáni korszak anyagának mintegy háromnegyede, együttesen kb. 310 000 cédula átszerkesztése egyszerűsített módon történt meg. Teljes átdolgozásra egyelőre csak az 1945 utáni humán szakcsoportok kerültek. Itt a kiemelt szakokból 1969 végére 136 000 cédula revíziója készült el. Befejeződött a volt 3K/marxizmus–leninizmus és a 943.9/magyar történelem átszerkesztése, a 7/művészetek mintegy kétharmada, a 80/nyelvészet egyharmada, ugyanilyen mértékben a 92/életrajzok is, továbbá a 0 és a 9 szakokból egyes részek készültek el teljes átszerkesztéssel.

d) 1967 utolsó negyedében kezdték el újból a Hírlaptárban az 1964 végén abbahagyott cikk-katalógus betűrendes részének építését. 1968 – 1969 folyamán a munka elkészült, így a hazai folyóiratoknak ez az 1949-ben indított (mintegy 236 000 címet tartalmazó) cikk-katalógusa értékes kiegészítője könyvkatalógusainknak.

Sajnálatos hiányosság azonban az, hogy nem tudtuk megindítani a revíziót az időszaki kiadványok katalógusaiban, és hogy függőben van a különgyűjtemények katalógusainak rekonstrukciója is.

e) Komoly eredményeket értünk el a központi katalógusok rekonstrukciójában. Itt az ötvenes évekből örökölt, többször újrakezdett könyvkatalógust kellett egyesíteni és egységes szempontok szerint rendezni. 1969-ben bejeztük az 1945 utáni katalógusrészek egyesítését (1 700 000 cédula), elkülönítettük az 1945 utáni szláv katalógust (350 000 cédula). Ez utóbbinak a szerkesztése még folyamatban van, az 1945 előtti ciklus revíziójára a modern anyag átszerkesztése után kerül sor.

A feldolgozó- és katalógusmunka területén jelentősebb mozzanatként a következőket emeljük ki:

1968 folyamán:

Az addigi Könyvfeldolgozó Osztály katalógizáló és szakozó osztályokra tagozódott. Ezeken az osztályokon megtervezték a katalógusszerkesztés és -gondozás elemzésének munkamódszerét, mennyiségi és minőségi elemzést végeztek a szolgálati és olvasói betűrendes katalógusokban. A kurrens szakozási gyakorlat és a katalógusszerkesztés összhangjának biztosítására esetenkénti megbeszéléseket tartottak s rendszeresen végeztek a konvenciók kialakítását, a példatárgyűjtést és a katalógusszerkesztés szabályzatainak folyamatos összeállítását.

A Katalógus Osztály elkészítette a sorozati katalógus szerkesztésének szabályzatát és kidolgozták a cédulaszerelés és -irányítás munkarendjét.

A Térképtárban elvégezték a tár gyűjteményi határainak rögzítését a könyvtár gyűjteményeinek új elhatárolására vonatkozó határozatok alapján, a Zeneműtárban pedig elkészítették a hanglemez-címleírások szabályzatának első tervezetét.

1969 folyamán:

Elkészült dr. *Haraszthy Gyula* és *Faragó Lászlóné* szerkesztésében az OSZK teljes katalógushálózatának elemző leírása.

A Katalógizáló Osztály elkészítette a nem zenei hangfelvételek feltárását az olvasói katalógusban, és elvégezték a korábbi években készült mikrofilmek feldolgozási tervének összeállításához a szükséges felméréseket. Az osztály ügyrendjéhez csatlakozóan elkészítették a nem folyóirat jellegű periodikák feldolgozásának és az adréma-üzemnek munkaszabályzatát. Ez utóbbi függelékeként kiadták az adréma-korrektúrák szabályzatát.

A Régi Nyomtatványok Tárában dr. *Nyireő István* ny. könyvtárigazgató külső munkatársként való bevonásával megkezdtek és nagyrészt elvégezték a könyvtár birtokában levő régi magyar ex librisek egységes feldolgozását (1006 db, melyből 564 elsőpéldány, 442 duplum).

A feldolgozó munka számszerű adatait a 6. táblázat tartalmazza.

Raktározás, állományrevízió

Könyvtárunk a Budavári Palotába való átköltözését az eredeti tervek szerint 1968-ra, a termódosítás szerint 1970-re irányozta elő. Minthogy összes helytartalékainkat már előzőleg kimerítettük, az ideiglenes megoldásként vásárolt és átépített rákospalotai pótépület szükségleteinket 1969 végéig biztosította. Így az az újabb döntés, hogy az átköltözés még tovább halasztódik, újabb áthidaló megoldás keresését tette szükségessé.

Két irányban kellett intézkedni. Egyes állományrészeket haladéktalanul ki kellett telepíteni, hogy az új gyarapodásnak helyet biztosítsunk. Ugyanakkor akciót kellett indítanunk egy újabb épület megszerzésére, hogy annak felhasználásával több évre tartalékhelyhez jussunk.

A kitelepítésre lehetőség — már 1967-től — úgy teremtettünk, hogy raktáraink átrendezésével állományunk egyes részeit beládáztuk, és áttelepítettük a Könyvelosztó egyik peremkerületi raktárába, ill. Keszthelyre szállítottuk. A Kiscelli-kastélyba 1968 – 1969-ben 404 (eddig összesen 1350) láda könyvanyagot, Keszthelyre pedig 211 (eddig 474) láda hírlaptári anyagot telepítettünk ki. Ugyanakkor könyvállományunk müncheni szakjelzetes részét átszállítottuk a rákospalotai raktárépületbe (3632 pfm). A beládázott dokumentumok egyáltalán nem hozzáférhetőek, a Rákospalotára áttelepített anyag is nehezen bocsátható az olvasók rendelkezésére.

1968 – 1969 folyamán majdnem egészében befejeződött raktári állományunk 1965-ben megkezdett revíziója. Állományellenőrzést ez években a különgyűjtemények (Kézirattár, Kisnyomtatványtár, Térképtár, Zeneműtár) végeztek, valamint a Raktári Osztály állományának rekatalogizálatlan müncheni szakjelzetes részében (463 429 könyvtári egység). Befejezetlen maradt a Kézirattár és a Raktári Osztály állományrevíziója, ahol az ellenőrzést a napi munka részeként végezték. A könyvtár 10 gyűjteményében 1969 végén az ellenőrzött állomány 4 106 235 raktári egységet tett ki. Az állományrevízió még hátralevő anyagának befejezése és zárójelentésének elkészítése 1970 feladata lett.

Állományvédelem

A magyar hírlapállomány restaurálásának napirendre tűzésével könyvtárunk munkájában kiemelt helyre kerültek az állományvédelmi feladatok.

Az alapot ehhez — amint arról már beszámoltunk (*OSZK Évkönyv 1967.* 13 – 15. l.) — az 1967-ben készített állományi felmérés és tervtanulmány, majd 1968-ban az az intézkedési terv adta meg, mely az OSZK magyar hírlapállománya restaurálása végrehajtásának lehetőségeit és módozatait rögzítette. A tervet a Művelődésügyi Minisztérium országos jelentőségű feladatként fogadta el és végrehajtásához a szükséges dologi és személyi feltételeket 1969-től biztosítani kívánta.

E munka során 1968-ban a Hírlaptárban a következő feladatokat végezték el:

— Bevezették azt a gyakorlatot, hogy a rongált állapotban levő hírlapokat csak a szükséges javítások vagy újrakötés után adják ki használatra.

— Ezzel párhuzamosan a már filmezett hírlap-sorozatoknál az eredeti helyett kötelezővé tették a mikrofilm használatát.

— Az olvasói igények figyelemmel kísérésével megkezdtek az ún. állományvédelmi-kataszter készítését, mely előírja a köttetés és javítás sorrendjét, minő-

síti állapotuknak megfelelően az egyes köteteket és megjelöli a védett v. használati példányokat.

— Elkészítették az 1969-ben meginduló hírlap-állományvédelmi munkák tervezetét.

Az 1969. évi feladat a hírlapállomány restaurálási programjának kialakítása, anyagi és személyi feltételeinek megteremtése és szervezetének megalapozása volt.

A hírlapok állományvédelmi munkaszervezetének keretében négy munká-állomás működött. Kettő — a kötést és filmezést előkészítő munkacsoport és a hírlapjavító-részleg — a Hírlaptár szervezetébe tartozott. Az első munkacsoportnál a nagyobb volumenű, szalagszerű munkára való átképzés volt az elérendő cél. 1969-ben még a kötéselőkészítés állt előtérben, ugyanis a nagyobb arányú filmezés gépek hiányában még nem indulhatott meg. A hírlapjavító részlegnél a munkamódszerek kialakítása és az új dolgozók betanítása volt a feladat. A két további munká-állomás: a laboratóriumi munkacsoport és a filmellenőrző állomás a Mikrofilmtár szervezetébe tartozott. Itt is a betanítás volt a fő feladat, mint-hogy 1969 második felében 3 fiatal szakmunkást, az ellenőrzési munkára pedig egy könyvtárost állítottunk be kiegészítésként.

A munka technikai bázisát az 1969-ben rendelkezésre bocsátott jelentős devizakeret, ill. az így vásárolt gépi felszerelés (3 db Recordak mikrofilmfelvevő és 2 KITON előhívó-berendezés) biztosította. Munkába állításukra azonban csak 1970-ben kerül sor.

E feladathoz csatlakozóan könyvtárunk állományvédelmi munkája még további három vonalon realizálódott: a helyi (raktáron belüli) állománymegóvás, a belső üzemi termelés (könyvkötés, restaurálás, állományvédelmi mikrofilmezés) és a külső vállalati munka (könyvkötés) vonalán.

A helyi (raktári) állománymegóvó munkában a Raktári Osztály azt a feladatot kapta, hogy az akkor 1970-re tervezett felköltözés idejére a könyvraktárt olyan állapotba hozza, ami lehetővé teszi az átköltöztetés zavartalan lebonyolítását. Az akkor megindított, az állományban méterről-méterre haladó állománymegóvó munkát 1969-ben befejezték. A teljesítmény 1968 – 1969-ben 3597 pfm-en 13 603 raktári egység javítása, tékázása és jegyzetkötése volt. A Hírlaptár 1968-ban 3924 kötet és 20 597 lap javítását, 79 kötet újrakötését, valamint (külső munkahelyen bér munkában) 346 lap laminálását végezte el. 1969-ben a hírlapjavító csoport munkájának számszerű eredménye 71 000 javított hírlaplevél volt.

Üzemi vonalon a két év együttes eredménye 20 087 kötet könyv, 10 849 kötet folyóirat és 6090 hírlapkötet kötése volt, melyből 13 436 kötés külső vállalati munkában készült.

A restauráló laboratórium a különgyűjteményi anyagok állományvédelmi munkáját látta el és annak során 2623 db restaurálását és 3373 kötet fertőtlenítését végezte el.

Mikrofilmezésünk az állományvédelmi programból következően a hírlapanyagot állította középpontba, azon belül pedig elsősorban az olvasótermi forgalomból kivonandó hírlapok pozitív/diafilmjeinek biztosítását. E munka keretében 1968 – 1969 folyamán a Mikrofilmtár állományvédelmi és állománykiegészítő jelleggel 810 965 kocka negatív és 1 061 168 kocka pozitív mikrofilmet készített.

A mikrofilmezésre való előkészítésnél (mely egyben a reprodukálásra kerülő kötetek javításának elvégzését is magába foglalta) a Hírlaptár hiánytalan soro-

zatok mikrofilmezésére törekedett, ehhez az Országgyűlési Könyvtárral és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárral mikrofilmezési együttműködést alakított ki.

Könyvtárunk mikrofilm-állományának adatait az 1. táblázat, az 1968–1969. évek gyarapodását pedig a 2. és 5. táblázatok tartalmazzák.

Olvasószolgálat, tájékoztatás

Az elmúlt évek során erőfeszítéseink arra irányultak, hogy olvasóinknak, kutatóinknak — az adott körülményekhez képest — megfelelően kulturált és munkájukat elősegítő környezetet biztosítsunk. 1968-ban az általános olvasótermet újítottuk fel, majd 1969-ben sor került a Hírlaptár, a Zárolt Kiadványok Tára, valamint a Régi Nyomtatványok Tára Apponyi-termének felújítására.

Javult olvasótermünk felszereltsége is. A Hírlaptár olvasótermében jelenleg 4 korszerű olvasókészülék biztosítja a hírlapok mikrofilmen való olvasását, a Zeneműtárban pedig üzembe helyezték a már előbb vásárolt elektroakusztikai berendezést. Sajnos, helyhiányában nem tudtunk enyhíteni olvasótermünk zsúfoltságán, az időnkénti sorbaállításokon, bizonyos tekintetben az elemi kényelem hiányán. Főleg kutatóink vonatkozásában éreztük kínosnak korlátainkat. Nem tudtunk részükre gépelőhelyiséget, a fotófelvételekhez megfelelő helyet biztosítani, és ami még komolyabb hiányosság, miután könyvtárunknak nincs gyorsmásoló berendezése — bár azzal már minden jelentős tudományos könyvtár rendelkezik —, a kutatómunkához szükséges szövegmásolatokat csak mikrofilmen tudjuk — önként értetődően késedelemmel — biztosítani.

Ezek ellenére is könyvtárunk olvasóforgalma mindkét év folyamán jelentős volt, bár — az olvasótermek időnkénti kényszerű zárva tartása miatt — az előző évekhez viszonyítottnan számszerűen csökkent. 1968-ban 63 004 olvasó 494 107, 1969-ben 62 506 olvasó 536 127 dokumentumot használt olvasótermekben.

Olvasószolgálati munkánk jellemzőiként a következőket említjük:

1. Több évi eredménytelen kísérlet után sikerült bevezetnünk a hírlapok mikrofilmen való olvastatását. 1968-ban még csak 470 olvasó, 1969-ben már 1570 olvasó használt mikrofilmet (4779 tekereset).

2. Ennek eredményeként a kutatómunka jelentősebb sérelme nélkül csökkenteni lehetett a rongált állapotú 1952 előtti hírlapok használatát. 1967-ben a hírlaptári összeforgalom 37,9, 1969-ben már csak 20 százaléka esett a hírlapokra. Ez megegyezett könyvtárvezetésünknek és a minisztériumnak a hírlapok állományvédelemmel kapcsolatos intencióival.

3. Az olvasóforgalom többéves elemzése szerint az 1965-ben kezdett állományrevízió és a kényszerű ittmaradásunkból következő átrendezések, helyiségfelújítások miatti zárva tartások csökkentették olvasótermünk használoinak számát. A használt irodalom mennyiségének csökkenése azonban lényegesen kisebb volt, sőt az átlagos olvasóteremben még növekedett is. Méréseink szerint ma az olvasó több művet használ, mint 5-6 évvel korábban. 1964-ben az egy olvasóra eső kötetek száma — a központi és a hírlaptári olvasótermekben — 2,8, 1969-ben 4,1 volt. Ez nyilván összefüggésben állott olvasóink összetételének azzal a változásával, mely szerint 1967-hez viszonyítva a kutatók aránya 34,7 százalékról 38,8 százalékra nőtt, az egyetemi hallgatóké pedig 44,5 százalékról 38,8 százalékra esett vissza.

A szokásos szinten működött tájékoztató szolgálatunk. Az Olvasó- és Tájékoztató Szolgálat, valamint a Zeneműtár mintegy 150–200 esetben adott évenként írásbeli tájékoztatást. Az Olvasó- és Tájékoztató Szolgálatnál a tájékoztatások kb. 15 százaléka nagyobb irodalomkutatás volt. Példaként említjük a kalkuttai Nemzeti Könyvtár részére — a KKI közvetítésével — küldött összeállítást az állományunkban szereplő indiai-könyvekről és a Magyarországon működő indológusok munkájáról. Hasonló bibliográfiai összeállítást készítettek a rigai Valata Gramatu Palata részére a lett szerzők műveinek magyar fordításairól és a Lettországról megjelent ismertetésekről. Kisebb mértékű volt a Hírlaptár, a Kézirattár és a Régi Nyomtatványok Tára által nyújtott írásos tájékoztatások száma.

Az olvasó- és látogatóforgalom mutatószámait a 7. táblázat tartalmazza.

Bibliográfiai munka

Bibliográfiai vállalkozásaink lényegében az évekkel ezelőtt kialakított keretekben bonyolódtak le, bár a részletekben ez évek folyamán is törekedtünk továbbfejlesztésükre. Egyes területeken nagyobb vonalú reformok tervei is kirajzolódtak.

Rendszeresen megjelent mindkét kurrens bibliográfiánk: a *Magyar Nemzeti Bibliográfia* és a *Magyar Folyóiratok Repertóriuma* (félhavasoként). Az MNB formailag újult meg (1969 első negyedétől leírása IBM-gépen történik), az MFR tartalmilag bővült (feldolgozási köre 1968-ban 18, 1969-ben további 41 folyóirattal növekedett). Az MNB éves kumulációi közül — *Magyar könyvészet* címmel — az 1966. és 1967. évi kötetek jelentek meg.

Az 1967. évi kötetnél több változás történt. A jelentősebb az, hogy szerkesztésében áttértünk a tárgyév elvének alkalmazására. Így az 1967. évi kötetbe pótlólag beillesztettek minden olyan kiadványt, mely 1967-es impresszummal jelent meg és azt a szerkesztőség 1968. júl. 1-ig kézhez vette. Ez mintegy 43 százalékkal növelte meg a kötet terjedelmét az 1966. évihez viszonyítva. Az anyag fokozottabb tartalmi feltárását a mutató- és utalótételek ugrásszerű növekedése jelzi. A kötethez új, javított tárgymutató készült és függelékben közölték az 1967. évi könyvművészeti verseny díjazott munkáinak jegyzékét is.

Kiegészítő bibliográfiai vállalkozásaink némi kényszerű késéssel követik a felőlt időszakot. 1968-ban a *Magyar hírlapok és folyóiratok 1965. évi jegyzéke*, 1969-ben a *Magyar bibliográfiák bibliográfiájának 1965–1966. és a Magyar könyvészet sorozatában a grafikai plakátok és metszetek címjegyzékének* ugyan csak 1965–1966. évi kötete jelent meg (az utóbbi a Kisnyomtatványtár szerkesztésében).

Az 1945–1960-as évkört felölelő nagy ciklusbibliográfiából 1968 novemberében az 5. kötet (az 1–4. kötetek betűrendes mutatója és pótlásai), 1969-ben a *Térképek* kötet jelent meg, a *Zeneművek* kötetének már a nyomdai korrektúra munkái is befejezéshez közelednek. Ezzel könyvtárunk egyik legnagyobb bibliográfiai vállalkozása, az 1945–1960. időszak nyomtatványainak retrospektív bibliográfiai feldolgozása fejeződött be. A Magyar könyvészet rendszerében a még hézagként tátongó 1921–1944-es évkör munkálatai a Bibliográfiai Osztály kiemelt munkáját képezték mindkét év folyamán.

Régebbi időszakra vonatkozott két nagyobb bibliográfiai vállalkozásunk, egyrészt a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat, másrészt a Magyar Tudományos

Akadémia támogatásával. Az előbbi a *Magyarországi könyvészet háromás kiadása* c. sorozat, a Sztripszky-kötettől 1920-ig bezárólag (*Sztripszky-Dézsi: Pótlások és igazítások 1472–1711*, valamint az *1712–1860*, *1860–1885*, *1886–1900*, *1901–1910* és *1911–1920*. ciklusok 18 darabban.) Az 1712–1860-as ciklus pótkötete kéziratban elkészült és most van sajtó alatt. A másik, a *Régi magyarországi nyomtatványok* c. kiadvány első kötete (1600-ig) jelenleg nyomás alatt van.

A tervezett reformok kétirányúak. Egyrészt az anyaggyűjtés, főleg a szelekció munkáinak javítására keresünk korszerűbb módszereket a könyvtárközi együttműködés keretében, másrészt a gépesítés lehetőségeit kutatjuk.

A *Magyar Folyóiratok Repertórium*a reformjáról készített tervezetet (lényege: a kiadvány ágazatokra bontása és megosztott szerkesztése) a könyvtár vezetői tanácsa elfogadta, gyakorlati előkészítésére 1970-ben kerül sor.

A gépesítés a számítógép előnyeinek a bibliográfiai rendezés és szerkesztés céljaira történő hasznosítását célozza. A másik kínáló terület a lelőhelyjegyzékek gépi előállítás. Mindkettő messzemenően befolyásolja a könyvtár egész feldolgozó munkáját, annál is inkább, mert a számítógépbe bevitt anyag cédulák, kötetkatalógusok és bibliográfiák létrehozására egyaránt alkalmas.

1969 folyamán elsősorban e kérdés elméleti tanulmányozása, a külföldi tapasztalatok számbavétele és feldolgozása, a megoldásra alkalmas számítógépes rendszerek elemzése és a gépi program kidolgozása állott előtérben. Konkrétan: tudományos szerződést kötöttünk a József Attila Tudományegyetem Kibernetikai Laboratóriumával, ennek keretében folyik a kísérleti próbaszámok megvalósítása. Elkészítettük az idevonatkozó legfontosabb külföldi irodalom kiértékelését és szemináriumot szerveztünk a számítógépekkel kapcsolatos alapvető ismeretek, valamint a külföldi nemzeti könyvtárak idevágó tapasztalatainak elsajátíttatására.

Kiadványaink felsorolását a 8. táblázat tartalmazza.

Műemlékkönyvtárak

Mindhárom műemlékkönyvtárunknál a feladatok súlypontja átépítésükkel, felújításukkal kapcsolatos munkákra esett. Ebből következőn látogatóforgalmuk 1969-től lényegében megszűnt. (Keszthelyen 1969-től, Gyöngyösön és Zircen 1968-ban is szünetelt.) A gyöngyösi műemlékkönyvtárunkat az áttelepítési és átrendezési munkák befejeztével 1969. augusztus 15-én újból megnyitottuk.

A keszthelyi Helikon Könyvtár látogatóforgalma 1968-ban az addig elért csúcsot is túlhaladta (125 628 személy). Ebben az évben rendezték a könyvtár 1530 darabból álló, a Tanácsköztársaság és a két világháború közötti időre eső, helyi jellegű plakát- és röplapgyűjteményét. 1969-ben (a könyvtár zárása után) a helyi szervek kívánságára több kiállítás megrendezésében vettek részt (*Szendrey Júlia*-kiállítás Újmajorban, Tanácsköztársasági kiállítás, majd keszthelyi zene-történeti kiállítás a Balaton Múzeumban).

Miután a Festetics-kastély könyvtári szárnyának felújítási munkálatait már 1968 nyarán megkezdték, a könyvtárat 1969. január 20-tól be kellett zárnunk és gyűjteményi anyagát (ideértve a teremkönyvtárat is) az építkezés idejére más helyiségekben úgy helyezték el, hogy megóvása, de hozzáférhetősége is biztosítva legyen. Tekintettel arra, hogy az átépítés tartama alatt a szolgálat kizárólag

adminisztrációra és esetenkénti teendőkre szorítkozott, a könyvtárnak csak a vezetője maradt szolgálatban.

A zirci Reguly Antal Műemlékkönyvtárban 1968 – 1969 folyamán a gombás fertőzéssel kapcsolatos átépítési és fertőtlenítési, majd helyreállításának szakipari munkálatai folytak. Ennek keretében a könyvtár egésze felújításra került. A könyvtár belső rendjének visszaállítása, a kiállítások újbóli rendezése 1969 végére utolsó szakaszába került, így a könyvtár újbóli megnyitását 1970 első hónapjaira már tervbe vettük.

A gyöngyösi Bajza József Műemlékkönyvtár új helyiségekbe való átköltetésével kapcsolatosan 1968 – 1969 folyamán a) az egykori ferences könyvtárra még az ötvenes években rátelepített idegen anyagot leválasztották, b) az átrendezésnél az állományi anyagot eredeti felállítási rendjébe helyezték vissza és c) megkezdték állományi anyagának leltározását.

II. A KÖNYVTÁR KÖZPONTI SZOLGÁLTATÁSAI

Anélkül, hogy az e téren jelentkező feladataink fontosságát hangsúlyozni kívánnánk, kiemelendőnek tartjuk, hogy a központi szolgáltatások folyamatosságának fenntartása és fejlesztésük biztosítása jelentős munkaráfordítást igényelt könyvtárunktól.

Kötelesspéldány-szolgáltatás

Forgalma megfelelt az adott kereteknek, a nyomdák és sokszorosítók szolgáltatása általában kielégítő volt, 1968-ban 880 716, 1969-ben 877 717 darab volt a beérkezett és szétosztott kötelesspéldányok száma. A Szolgálat ez években a könyvkiadók, nyomdák és sokszorosítók kötelesspéldány-szolgáltatásának 1967. és 1968. évi jegyzékét adta közre.

Könyvtárközi kölcsönzés

Az 1968. év jelentős előrelépésének tekintjük, hogy a telex használatának bevezetésével bekapcsolódhattunk a nemzetközi könyvtári telexhálózatba. Használatának másfél esztendő tapasztalata azonban azt mutatja, hogy egyelőre megfelelő hálózat és a kellő könyvtári gyakorlat hiányában, csak sürgős esetekben célszerű az igénybevétele.

1968 – 1969 folyamán 41 ország könyvtáraival folytattunk kölcsönzést. Az összforgalom 59,4 ill. 57,9 százaléka esett a külföldről kért v. külföldnek küldött anyagra. A hangsúly a külföldről való beszerzéseken volt. A külföldnek küldött anyag mintegy egyötödét tette ki a külföldről beszerzett dokumentumoknak (külföldnek 1968-ban 1653, 1969-ben 1713 tétel; külföldről 1968-ban 9476, 1969-ben 8234 tétel). Partnereink (a forgalom arányában) elsősorban a Német Szövetségi Köztársaság, Szovjetunió, Svédország és Anglia voltak.

Ez esztendő tapasztalata az is, hogy mikrofilmeknek (az áruforgalmi devizaszorozók és a bankköltségek miatti) drágulása (1967-hez viszonyítva) mintegy 20 százalékkal csökkentette a külföldről kért, ill. onnan beszerzett mikrofilmkérések számát.

Központi katalógusok

A könyvek katalógusánál 1968 – 1969 folyamán 290 355 cédulát osztottak be, a folyóiratok katalógusánál pedig az utólagosan begyűjtött 1961 – 1967. évi, majd a kurrens anyagból 163 336 bejelentést vettek nyilvántartásba.

Két próbaszám megjelentetésével elkészült a külföldi folyóiratok retrospektív leőhelyjegyzéke kiadásának tervezete. Az MTA és az OMFb elnökségeinek hozzájárulása után megtörtént a terv jóváhagyása és megkezdődtek a kiadás előkészítésének munkálatai.

Kiadásra került a kurrens leőhelyjegyzék 1969. évi kötete és rendszeresen megjelentek a külföldi könyvek gyarapodási jegyzékeinek havi füzetei.

A központi katalógusok kiadványainak adatait a 8. táblázat tartalmazza.

Nemzetközi kiadványcsere

Nemzetközi Csereszolgálatunk 1968, majd 1969 folyamán a szocialista országok nemzeti könyvtáraival folytatott kiadványcsere minőségének emelésére szerződészerű megállapodásokat kezdeményezett és kötött a Prágai Állami Könyvtárral, a Belgrádi Nemzeti Könyvtárral és helyszíni tárgyalást folytatott a csere javítására az újvidéki Matica Srpska Könyvtárával. Szovjet, lengyel és német viszonylatban a megállapodások előkészítésére került sor.

Mindkét év folyamán az előző évekhez viszonyítottan bővebben látták el kiadványokkal a magyar vonatkozású kutatásokkal foglalkozó külföldi intézményeket és könyvtárakat. 1969-ben sor került a csere nem szocialista viszonylatban való javítására és bővítésére is.

A külföldi csereközpontoktól beérkezett gyűjtőládákból 1968-ban 5430, 1969-ben 4640 küldeményt továbbítottak. Ez években 32 700 kötet könyvet és 6796 évfolyam periodikát küldtek külföldre, csereként pedig 36 255 kötet könyvet és 4976 évfolyam periodikát vettek át külföldről.

Központi könyvelosztás és fölöspéldánycsere

Kiemelt feladatként a Könyvelosztó 1968-ban a közművelődési könyvtárak anyagából tartalékolt szakirodalom szétosztását végezte. Ugyanez év folyamán a szépirodalmi rész szétosztásának előkészítéséként a KMK kiadásában egy 6227 tételt tartalmazó jegyzéket (258 lap terjedelemben) állítottak össze, amelyet igénylésre 3000 közművelődési könyvtár címére küldöttek meg. Az anyag szétosztása 1969-ben megtörtént.

A Könyvelosztó 1968 – 1969 folyamán 141 193 könyvtári egységet osztott szét. Ebből könyvtáraknak 133 176, külföldi fölöspéldánycserére 2350, belföldi értékesítésre 1022, külföldi értékesítésre 4645 könyvtári egységet adott át.

Folyamatosan végezte a Könyvelosztó a fölöspéldányok (központilag szervezett) közvetítését (149 jegyzéken, 3164 lap terjedelemben 49 255 címet közzétek), intézte a kötelepéldány-maradékok utóválogatását és rendszeresen ellenőrizte a tudományos és szakkönyvtárak fölöspéldányainak a Kultúra KV útján történő értékesítését.

III. KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

A Művelődésügyi Minisztérium Könyvtárosztálya az 1967. évben felülvizsgálta a KMK szervezetét és működését. Határozatban kijelölte szervezeti fejlesztésének irányát és meghatározta leglényegesebb távlati feladatait. Az 1968-as évet a vizsgálat végrehajtása szempontjából átmeneti évnél tekinthetjük, amelyben az intézmény vezetősége megkezdte a felülvizsgálat határozatainak és javaslatainak megvalósítását. Az 1969. év már e feladatok megvalósítása jegyében zajlott. Nyilvánvaló azonban, hogy a távlati tervek végrehajtásával összhangban álló, azaz az intézmény funkcióinak megfelelő végleges, intézményi szervezet csak fokozatosan, néhány év alatt alakítható ki.

A felülvizsgálat nyomán jelentős hangsúlyeltolódás ment végbe a KMK feladatkerén belül. Nagyobb mértékben került előtérbe az intézet könyvtárpolitikai *döntésselőkészítő* funkciója, a *módszertani* feladatker megtartása, sőt bizonyos fokú bővülése mellett. A könyvtártudományi *kutatómunkára* is nagyobb hangsúly került. Ez egyelőre nem annyira nagy célok kitűzésében mutatkozik meg, inkább a munka feltételeinek megteremtésében. Eredményes kutatásokat ugyanis csak kellő személyi és anyagi megalapozottsággal és hosszabb időszakra tervezve lehet folytatni. Ennek érdekében osztállyá fejlesztettük olvasásvizsgálati csoportunkat, s a tudományos és szakkönyvtárak osztályának személyi összetételét is a tudományos kutatás fejlődésének biztosítása érdekében fejlesztettük tovább. Korábban bevezetett *szolgáltatásaink* színvonalát igyekeztünk fejleszteni és újakat is építettünk ki.

A KMK feladatrendszere mindenekelőtt attól függ, milyen irányban fejlődik a könyvtárügy művelődéspolitikánk egészében. Ezért az intézmény kutató és döntésselőkészítő munkája elsősorban könyvtárpolitikai kérdések megoldására irányult. E munka során javaslatot dolgoztunk ki a könyvtári törvény egyes rendelkezéseinek módosítására, ennek keretében részletes anyaggyűjtésen alapuló javaslatot tettünk a könyvtári hálózatok reformjára, elemeztük a szakfelügyelet és a dokumentációs munkaterület viszonyát.

A könyvtárügy fejlődését, kívánatos irányzatát bemutató jelentős tanulmányok készültek. 1968-ban az OKDT-val együttműködve elkészült a közművelődési könyvtáraink helyzetét és fejlődési irányát bemutató tanulmány a Közművelődési Konferencia számára. (E tanulmány *Sallai István: A közművelődési könyvtárak fejlődési iránya* című, az 1968 tavaszán, Békéscsabán tartott OKDT plénum vitaanyagának figyelembevételével készült.)

Megkezdődött a kutatómunka és az egész magyar könyvtárügy kérdéskörét magába záró tanulmány elkészítése a magyar könyvtárosok III. Konferenciája számára. E tanulmány központi kérdése a könyvtáraknak a művelődésben betöltött szerepe.

A gyűjtőköri együttműködésről szóló jogszabály megjelenése nyomán elkészült a *Gyűjtőköri Kódex*, a könyvtárosok, a kutatók és a szakemberek eligazítására szolgáló szakirodalmi kalauz. Tartalmazza az egyes szakterületek felosztását és a szakterületek gyűjtésében érdekelt könyvtárak nevét és néhány fontos adatát.

A kutatások nyilvántartása mellett kutatómunkát kezdtünk az osztályozáselmélet terén, a szakterületi tezaszauruszok megalapozására. E munkálatok kereté-

ben kidolgoztuk a vizsgálat programját, s feldolgoztuk az elemzésre kiválasztott MFR-évfolyamot.

A végzett kutatások, illetve felmérések alapján a könyvtárak országos káderhelyzetéről, valamint a könyvtárosok szakképzettségéről egy-egy tanulmány készült. Ezek szolgálnak alapul a könyvtárosképzés és továbbképzés rendszerének továbbfejlesztéséhez, távlati oktatási és továbbképzési tervek kidolgozásához.

A közművelődési könyvtárak munkájának egyes részterületein helyzetfeltáró vizsgálódásokat folytattunk, s ezek alapján javaslatokat tettünk a fejlődés irányainak kijelölésére:

- az állomány alakulása 1961 és 1967 között (kiadványokban tettük közzé),
- a szakirodalmi állomány használati fokának elemzése, a közművelődési könyvtárak szakirodalom-ellátó szerepének vizsgálata,
- a megyei könyvtárak tájékoztató szolgálatának mennyiségi és minőségi vizsgálata,
- alapelvek és követelmények kidolgozása a közművelődési könyvtárak fenntartásához és fejlesztéséhez,
- javaslat a könyvtárak műszaki fejlesztési irányelveire.

Külön kell szólnunk a felülvizsgálat nyomán alakult olvasásvizsgálati kutatócsoport, illetve osztály munkájáról:

Az osztály felmérte a vizsgálandó könyvtári területeket, távlati programot készített és már az 1968. évben a SZOT támogatásával előkészítette és lebonyolította a munkásosztály olvasási kultúrájának vizsgálatát.

A munkások olvasási kultúrájára vonatkozó vizsgálat eredményét elemző tanulmányban foglalta össze. (Sajtó alatt. Címe: *A munkások és az olvasás.*)

A tudományos és szakkönyvtárak osztálya az állam- és jogtudomány, a lélektan, valamint a szociológia terén szakirodalmi ellátottsági vizsgálatot végzett, s a vizsgálat eredményét az érintett szakterületek rendelkezésére bocsátotta.

A könyvtárak módszertani irányítása területén is egyre inkább érezhető az új irányzat: a figyelem a könyvtárak és a könyvtári központok mellett a fenntartókra (elsősorban a megyei tanácsokra) is kiterjed. A cél az, hogy a fenntartók jobban érzékeljék a könyvtárügy fontosságát a kulturális terület egészében. Emellett gátat kell vetnünk az utolsó néhány évben előállott helyzetnek: a könyvtárak fenntartására szolgáló hitelek, de különösen a közművelődési könyvtárak könyvbeszerzési hitelei országosan igen jelentősen csökkentek.

Az elmúlt időszakban végzett módszertani tevékenység:

Kiemelt feladatunkként kezeltük a Felszabadulás 25., valamint Lenin születésének 100. évfordulója megünneplését. Amellett, hogy az *Eseménynaptárban* folyamatosan közöltük az évfordulókkal kapcsolatos anyagot, a Népművelési Intézettel együttműködve két kiadványt tettünk közzé. Az *Eseménynaptár* külön számban is megemlékezett a Felszabadulás évfordulójáról.

Az „Olvasó Népert” mozgalom társadalmi vezetőségével szoros kapcsolatban álltunk, közös rendezvényeket szerveztünk, s a vezetőség számára az olvasás helyzetéről tájékoztató jellegű előtanulmányokat készítettünk.

A mondottak mellett a közművelődési könyvtárak munkájának támogatására az alábbi módszertani feladatokat oldottuk meg:

- javaslatot dolgoztunk ki a könyvtári felülvizsgálatok új rendszerére, jelentést készítettünk a klubkönyvtárak működéséről,
- tervezetet állítottunk össze a helyismereti bibliográfiai együttműködés kiszélesítésére,
- megkezdtük a kis könyvtárak hiányzó katalóguscéduláinak pótlására irányuló vállalkozásunkat (a munka befejezése 1970 elejére húzódik át),
- gazdaságossági szempontból elemeztük a megyei könyvtárak munkáját, s a tapasztalatokat konferencián vitattuk meg.

Az év során különös figyelmet fordítottunk a szakszervezeti könyvtárak problémáira. Visszaállítottuk a szakszervezeti könyvtárak módszertani előadójának átmenetileg megszűnt munkakörét, egybehangzóan a SZOT Kulturális Osztályával kötött egyezményvel létrehoztuk a Szakszervezeti Könyvtárosok Munkabizottságát és ezek közreműködésével kidolgoztuk a szakszervezeti könyvtárak leglényegesebb kérdéseit. E munka keretében

- tanulmányoztuk a szakszervezeti és a tanácsi, illetve az üzemi műszaki könyvtárak együttműködésének lehetőségeit,
- előkészítettük az MM – SZOT megállapodás megújítását,
- elemeztük és értékeltük a hírlapolvasótermek működését, javaslatot tettünk a fejlesztés irányaira,
- megvizsgáltuk az egészségügyi intézmények könyvtári ellátottságát és javaslatot tettünk az ellátás módozataira,
- megvizsgáltuk a szakszervezeti könyvtárak állománygyarapítási munkáját s értékeltük a gyűjteményeket.

A tudományos és szakkönyvtárak területén végzett módszertani tevékenység keretében:

- kidolgoztuk a tervezési és beszámolási rendszert,
- javaslatot készítettünk a kötelepéldány-rendelet módosítására,
- részt vettünk az állománygyarapítási kooperációs körök munkájában, konferenciát szerveztünk a gyűjtési együttműködés tapasztalatairól, továbbfejlesztéséről,
- részt vettünk újabb hálózatok szervezésére irányuló munkálatokban,
- megkezdtük az egyetemi könyvtárak normagyűjteményeinek összeállítását,
- felmértük az egyetemi könyvtárak elhelyezési körülményeit és fejlesztési javaslatot dolgoztunk ki.

A könyvtárosképzés terén középfokú szaktanfolyamokat szerveztünk, támogattuk a tankönyvtárak munkáját, biztosítottuk az alapfokú tanfolyamok tananyagát és szerveztük a központi továbbképzést. A továbbképzési alkalmak közül kiemelkedik az egyhetes kézi lyukkártya tanfolyam, amelyet háromszor kellett megrendezniük a nagy érdeklődés miatt, külön a vidéki és külön a fővárosi könyvtárosoknak.

A Művelődésügyi Minisztérium által az elmúlt évben végrehajtott vizsgálat határozatainak végrehajtása különösen a könyvtártudományi szakinformációs rendszer kiépítése területén hozott nagy változást. A felülvizsgálat határozata a régi keretek között hagyta a magyar nyelvű könyvtári, könyvtártudományi

szakirodalomra, valamint a hírlapok könyvtári vonatkozású közleményeire irányuló dokumentációs tevékenységet. A *Gyorstájékoztató*nak a külföldi irodalom teljes bemutatására szolgáló részét az eddigi formájában megszüntette és helyette negyedévenként megjelenő referálólapot rendszeresített, a magyar könyvtárügy leglényegesebb kérdéseinek nemzetközi irodalommal történő feltárásával. Megjelent a könyvtártudományi szakkönyvtár folyóiratanyagának kötetkatalógusa, valamint a *Magyar Könyvtártudományi Bibliográfia* I. része (1962 – 1964).

A *Könyvtári Figyelő* 1969-től a KMK és a OKDT közös folyóirataként jelenik meg.

Rendszeresen megjelentettük a *Könyvtárgépesítési füzetek*, a *Könyvtárépítés és berendezés füzetek* c. kiadványokat.

Tanácsadó szolgálatot nyújtottunk a könyvtárépítés és berendezés, gépesítés és a könyvkötés terén.

IV. A KÖNYVTÁR VEZETÉSE ÉS GAZDÁLKODÁSA

A könyvtár főigazgatója, *dr. Jóború Magda* külügyi szolgálatából 1968. december 16-án visszatért és átvette könyvtárunk vezetését. Távollétében e feladatot *dr. Sebestyén Géza* főigazgatóhelyettes látta el.

Intézményünk működésének elvi és gyakorlati kérdéseit 1968 folyamán 2 alkalommal kibővített, 6 esetben rendes ülésén, 1969-ben pedig 8 alkalommal a vezetői tanács, 2 esetben főosztályvezetői értekezlet tárgyalta meg. A könyvtár munkáját és feladatait összdolgozó szintű értekezleten mindkét év folyamán ismertettük.

1968-ban az MM Könyvtárosztály jóváhagyta könyvtárunk új szervezeti és működési szabályzatát. Ennek megfelelően a könyvtár szervezeti felépítésében változások történtek. Az azelőtti I. A. Főosztály a Hírlaptár odakapcsolásával „Törzsgyűjtemény” elnevezéssel I. főosztállyá lett, a volt I. B. Főosztály pedig „Feldolgozó osztályok” címen II. főosztállyá. Ez utóbbin belül az azelőtti Könyvfeldolgozó Osztály Katalógizáló Osztály és Szakozó Osztály elnevezéssel két részre tagolódott. A volt II. és III. főosztályok „Különgyűjtemények” címen III. főosztályként összevonódtak. A IV. Főosztálynak csak az elnevezése — Központi Szolgáltatások — változott. E változásokkal egyidejűleg a Könyvkötészet, a Sokszorosító Üzem és a Restauráló Laboratórium az Igazgatási Osztály alárendeltségébe került.

A főosztályok vezetésére *dr. Pajkossy György*, *dr. Haraszthy Gyula*, *dr. Keresztury Dezső* és *Hámori Béla* nyertek megbízást. *Dr. Dezsényi Béla* főosztályvezető a könyvtár tudományos munkájának irányítását és a tudományos kiadványok szerkesztését vette át. *Faragó Lászlóné* lett a Katalógizáló Osztály vezetője, aki 1968. szept. 15-ig, *Tőkés Lászlóné* megbízásáig, a Szakozó Osztály irányítását is ellátta.

1969-ben a vezetés problematikájának előterébe a személyzeti kérdés került. Ez év márciusában ugyanis a Művelődésügyi Minisztérium — a már előzetesen végzett elemzés alapján — megtárgyalta könyvtárunk e téren jelentkező kérdéseit és megállapította, hogy az Országos Széchényi Könyvtár bérszintje az elmúlt évek folyamán oly mértékben maradt le a többi nagy tudományos könyvtárétól, hogy azon az általános bérrendezéstől függetlenül is változtatni kell.

E tárgyalás alapján könyvtárunk soron kívüli támogatást kapott a Művelődésügyi Minisztériumtól bérhelyzetének javítására.

Ugyanezen év január 1-ével a gyöngyösi Bajza József Műemlékkönyvtár vezetésére másodállásban dr. *Fülöp* Lajos gimn. tanár kapott megbízást. Szervezeti változásként említjük, hogy a várbeli kézikönyvtárak építésére szervezett Kézikönyvtári Csoport 1969. december 1-ével ideiglenesen megszűnt.

A könyvtárközi kölcsönzés és a nemzetközi kiadványcsere kapcsolataim túl államközi kulturális egyezményekben biztosítottan ez évek folyamán a moszkvai-Lenin Könyvtárral, a berlini Deutsche Staatsbibliothekkal, a lipcei Deutsche Büchereijel, a belgrádi Szerb Nemzeti Könyvtárral és az újvidéki Matica Srpska Könyvtárával közvetlenül együttműködtünk. Külön megállapodás alapján munkakapcsolatban álltunk a martini Matica Slovenska Könyvtárával.

Hivatalosan voltak külföldön 1968 folyamán: a) Kulturális csereegyezmény keretében Bulgáriában *Fügedi* Péterné osztályvezető, Jugoszláviában *V. dr. Busa* Margit tud. munkatárs és *Dániel* György tud. főmunkatárs, az NDK-ban dr. *Haraszthy* Gyula főosztályvezető és *Wittek* Lászlóné csoportvezető, Romániában dr. *Sebestyén* Géza főigazgatóhelyettes. b) Ösztöndíjas tanulmányúton Franciaországban *Papp* Ivánné tud. munkatárs, Olaszországban *Komjáthy* Miklósné osztályvezetőhelyettes. c) dr. *Pethes* Iván tud. munkatárs az AIBM közgyűlésén az USA-ban, *Soltész* Zoltánné osztályvezető a Lipcsében rendezett Gutenberg emlékünnepeken és dr. *Tombor* Tibor osztályvezető Szófiában könyvtárépítési nemzetközi kongresszuson és Firenzében nemzetközi állományvédelmi és könyvtárgépesítési konferencián. d) dr. *Berlász* Jenő tud. főmunkatárs, dr. *Borsa* Gedeon tud. főmunkatárs, *Csapodi* Csabáné osztályvezető és *J. dr. Hajdu* Helga ny. főosztályvezető Csehszlovákiában végeztek könyvtári adatgyűjtő-munkát. e) dr. *Sebestyén* Géza főigazgatóhelyettes Prágában a szocialista országok nemzeti könyvtárai igazgatóinak értekezletén képviselte könyvtárunkat.

1969 folyamán a) kulturális csereegyezmény keretében voltak külföldön: Jugoszláviában *Dániel* György tud. főmunkatárs, dr. *Gombocz* István osztályvezető, *Havassy* Pál főépítész, *Óvári* Sándor osztályvezető, *Soltész* András gazd. igazgató, *Somkuti* Gabriella csoportvezető és dr. *Scholtz* Tamás egy. adjunktus; az NDK-ban dr. *Borsa* Gedeon tud. főmunkatárs. b) Ösztöndíjas tanulmányúton *Galamb* Györgyné tud. munkatárs Ausztriában volt, *Petrovay* Istvánné főkönyvtáros és *Tamás* Péter osztályvezetőhelyettes Franciaországban. c) Dr. *Sebestyén* Géza főigazgatóhelyettes Brüsszelben a Belga Királyi Könyvtár avatásán és az ez alkalomból rendezett tudományos konferencián vett részt. *Hámori* Béla és dr. *Pajkossy* György főosztályvezetők a Matica Slovenska Könyvtárával való együttműködési megállapodás előkészítésére voltak Pozsonyban és Martinban. Az AIBM Amszterdamban tartott közgyűlésén dr. *Kecskeméti* István osztályvezető, az Újvidéki Egyetem magyar tanszékének jubiláris ünnepségén pedig dr. *Pajkossy* György főosztályvezető képviselte könyvtárunkat. Gerában/NDK a könyvtári gépesítés kérdéseiben rendezett kollokviumon *Óvári* Sándor osztályvezető vett részt. d) Tapasztalateserére *Havassy* Pál főépítész, *Légrády* Sándor főmérnök, *Óvári* Sándor osztályvezető és dr. *Tombor* Tibor ny. osztályvezető Csehszlovákiában voltak. d) A szocialista nemzeti könyvtárak igazgatóinak Gerában tartott értekezletén könyvtárunk részéről dr. *Sebestyén* Géza főigazgatóhelyettes vett részt. Munkatársaink közül többen más intézmények képviselőjében vagy meghívás alapján voltak külföldön.

1969. december 9–12. napjain a nagykönyvtárak berendezési kérdéseiről nemzetközi tanácskozást rendeztünk. Ezt az a körülmény tette szükségessé, hogy a legtöbb szocialista országban folyamatban van a nemzeti könyvtárak új épületeinek tervezése vagy építése, így az elgondolások és tapasztalatok kicserélése saját építésünk szempontjából is hasznosnak ígérkezett. E konzultatív tanácskozáson Bulgáriából Stefan *Draganov* építész, Csehszlovákiából dr. Jaroslav *Závada* tud. munkatárs, Jugoszláviából Milorad *Najdanovic* igazgatóhelyettes és Desenka *Stamatovic* könyvtáros, Lengyelországból Jerzy *Wierzbicki* főmérnök és Henryka *Jankowska* osztályvezető vettek részt az ottani nemzeti könyvtárak képviselőjében.

Főfoglalkozású dolgozóink közül az 1967/68. iskolai évben 16 fő egyetemi szinten, 7 pedig a könyvtárosképző szaktanfolyam keretében; az 1968/69. iskolai év folyamán 18-an egyetemi szinten, 3-an pedig középiskolai szinten végezték tanulmányaikat. Az egyetemi szinten tanulók közül 2 dolgozónk államvizsgát tett, 2 pedig időközben eltávozott könyvtárunkból. Eddigi gyakorlatunknak megfelelően mindkét évben dolgozóink ideológiai továbbképzésének feladatait könyvtárunk pártszervezete gondozta.

Gazdasági vonalon három alapvető feladat végrehajtását írták elő könyvtárunk munkatervei: *a)* a népgazdaság irányításában 1968-tól bevezetett új rendszer által adott lehetőségek, valamint a költségvetési előirányzatokban biztosított anyagi eszközök hatékony felhasználását, *b)* könyvtárunk új épülete elkészülési idejének elhúzódásából következő felújítások végrehajtását, végül *c)* a vári építkezésekkel kapcsolatos konzultációs munkák folyamatos végzését.

A gazdaságirányítás új rendszerében adott lehetőségek — a kezdeti problémákon túl — biztosítani tudták az egyenletesebb, korszerűbb és gazdaságosabb megoldásokat könyvtárunk gazdálkodásában. A megnövekedett hitelkeretek 1968-ban lehetővé tették a könyvtár bútorzata elavult részének — volumenében is jelentős — cseréjét, 1969 folyamán pedig az állományvédelem és reprográfia gépi felszereltségének jelentős emelését.

Az előző évekhez viszonyítottan igen jelentős volt a végrehajtott felújítások mennyisége is. Felújításra kerültek a múzeumi épületben levő olvasótermek, a Pollack Mihály téri épület raktárai és központi fűtése, valamint a Könyvelosztó Beloiannisz utcai részlegének helyiségei. Befejeződött a zirci Reguly Antal műemlékkönyvtárunk teljes rekonstrukciója és megkezdődött a keszthelyi Helikon Könyvtár átépítése.

A Budavári Palota építkezésével kapcsolatosan programok (pl. a KMK elhelyezése az új épületben) kidolgozásában, az ottani raktárak vasszerkezetű állványzatának biztosításában stb. vettünk részt és biztosítottuk a tervezés és kivitelezés munkájában a rendszeres konzultációt.

Könyvtárunk dolgozói közül többen részesültek kitüntetésben. A Munka Érdemrend arany fokozatát dr. *Jóború* Magda főigazgató, bronz fokozatát 1968-ban dr. *Tombor* Tibor osztályvezető, 1969-ben *Németh* János könyvtári raktárvezető kapta. *Csákvári* Elekné könyvtárost a Szocialista Hazáért Érdemrenddel, dr. *Keresztury* Dezső fősztályvezetőt a József Attila-díj I. fokozatával tüntették ki.

A Szocialista Kultúráért kitüntetést 1968-ban *Bereczky* László tud. főmunkatárs, *Bolgár* Pálné gazd. igazgatóhelyettes, *Ferenczy* Endréné csoportvezető, *Kostyál* István osztályvezető, *Milhoffer* Alajos osztályvezetőhelyettes, *Ónody* Miklós csoportvezető, dr. *Radnai* Márta tud. munkatárs, dr. *Takács* Menyhért

osztályvezetőhelyettes és *dr. Vargha* Balázs tud. főmunkatárs kapták meg. Ugyan-
ebben a kitüntetésben részesült 1969 folyamán *B. dr. Monori* Erzsébet osztályve-
zetőhelyettes, *Dániel* György tud. főmunkatárs, *Horváth* Tibor tud. munkatárs,
Miklóssy Jánosné csoportvezető, *Spira* Györgyné tud. munkatárs, *dr. Szigethy*
Jolán tud. munkatárs és *Vadász* Ferencné osztályvezető.

A Kiváló Dolgozó kitüntető jelvényben részesültek 1968-ban *Epres* Antal
könyvtáros, *Fehér* István gépkocsivezető, *Mencsik* Pál kiemelt szakmunkás,
Németh Lajos kisegítő, *Szivák* Lajos szakmunkás; 1969 folyamán pedig *Belencsik*
Lajos könyvtáros, *Czinner* Tiborné főelőadó, *Deutsch* Béláné könyvtáros, *Görgey*
Györgyné könyvtáros, *Kastaly* Beatrix szakmunkás, *Kresalek* Béla szakmunkás,
Kurecz Antalné raktárkezelő és *Mirki* György könyvtári raktárvezető.

Miniszteri dícsérő oklevelet kaptak 1968-ban *Bácz* Kálmánné főkönyvtáros,
Bántai Vilmosné főkönyvtáros, *Horváthné* *Izso* Livia főkönyvtáros, *Komornik*
Zoltánné könyvtáros, *Krause* Etelka könyvtáros, *Mártyán* Gyuláné csoportvezető,
Mérey Róbertné osztályvezetőhelyettes és *Pap* Zoltán tud. munkatárs; 1969
folyamán *Ambrus* Jánosné főkönyvtáros, *Bikichné* *Falta* Rosemarie tud. főmunka-
társ, *Borsos* Józsefné tud. főmunkatárs, *Lakatos* Lászlóné főelőadó, *dr. Tóth*
Lajos főkönyvtáros, *I. Tóth* Zoltánné főkönyvtáros és *Tökésy* Ilona főkönyvtáros.

(Összeállította: *Horváth* Viktor és *Sallai* István)

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR DOLGOZÓI

1968. és 1969. december 31-én*

A) KÖNYVTÁR

7001 Főigazgató

Dr. Jóború Magda
a neveléstudomány kandidátusa

7002 Főigazgatóhelyettes:

Dr. Sebestyén Géza

7003 Főosztályvezetők:

Dr. Dezsényi Béla
az irodalomtudományok kandidátusa,
c. egyetemi docens
Hámori Béla
Dr. Haraszthy Gyula
Dr. Keresztury Dezső
Dr. Pajkossy György

7005 Osztályvezetők:

Dr. Birkás Endre
Csapodiné dr. Gárdonyi Klára
Dr. Fajcsék Magda
Faragó Lászlóné
Fügedi Péterné
Dr. Gombocz István
Horváth Viktor
Dr. Kecskeméti István
Kostyál István
Kovács Dezső
Nagyné Rácz Aranka¹
Dr. Németh Mária
Óvári Sándor
Dr. Róna Tas András²
a nyelvészeti tudományok kandidátusa
Soltészné dr. Juhász Erzsébet
Dr. Szentmihályi János²
egyetemi adjunktus
Dr. Tombor Tibor 1969/nyugd.

7006 Osztályvezetőhelyettesek:

Berczeliné dr. Monori Erzsébet
Dr. Farkas László
Gyulai Árpád
Kemény István
Komjáthy Miklósné
Komlós Imréné
Kovács József
Dr. Medrey Zoltán
Mérey-Kasztner Róbertné
1969/nyugd.
Milhoffer Alajos
Dr. Munkácsy Piroska
Nagyné dr. Létay Ida
Dr. Nemes Erzsébet Klára
Rakos József
Dr. Takács Menyhért
Tamás Péter
Tótkés Lászlóné 1969/7005
Wix Györgyné

7021 Könyvtári csoportvezetők:

V. dr. Busa Margit
Ferenczy Endréné
Kovács Ilona
Mártován Gyuláné
Miklóssyné Varró Judit
Nagydiósi Gézané
Schneller Károly
Somkuti Gabriella
Somogyi Andrásné
Szabad Györgyné
Szász Andrásné
Szilvássy Zoltánné
Ürögdy Györgyné
Wittek Lászlóné

* Az 1969. évi változásokat a név után 1969 és a változás jellegének (kulcsszám, áthelyezés, eltávozt, nyugdíjazás stb.) megnevezésével tüntettük fel. Az új alkalmazásoknál csak az 1969 szerepel.

¹ Az OKDT titkáráként az MM-ben teljesít szolgálatot.

² Másodállásban.

7022 Tudományos főmunkatársak :

Dr. Bata Imre 1969
Dr. Bélley Pál
Dr. Berlász Jenő
Dr. Borsa Gedeon
Dániel György
Dr. Kemény G. Gábor
az irodalomtudományok kandidátusa
Markovits Györgyi
Dr. Tardy Lajos
a történelemtudomány kandidátusa
V. dr. Windisch Éva

7023 Tudományos munkatársak

Batári Gyula
Bikich Györgyné 1969/7022
Borsos Józsefné 1969/7022
Dr. Fallenbüchl Zoltán
Dr. Fazakas József
Dr. Kelecsényi Gábor 1969/7022
Kiszely Olivér
Miklóssy János
Pap Zoltán
Papp Ivánné 1969/áth.
Dr. Pethes Iván
Spira Györgyné
Dr. Szabó János
Tárkányi Gyula 1969/áth.
Dr. Vekardi József 1969/7022
a nyelvészeti tudományok kandidátusa
Dr. Vízkelety András 1969/7022

7024 Főkönyvtárosok :

Bácz Kálmánné
Bántai Vilmosné 1969/áth.
Burián Ignácné
Darabos Pálné
Dárdai Miklósné
Deli Györgyné
Demény Ottóné
Dr. Dubois Sarolta
Falvy Zoltánné
Froemelné Jákya Éva
Galamb Györgyné 1969/7023
Gordon Miklósné
Grallert Izabella
Herendi Károlyné 1969/áth.
Dr. Herke Rózsa

Hoffer Rezsőné
Horváthné Izsó Lívia
Karácsony Rózsa
Dr. Kindlovits Kálmán
Kovács Istvánné
Krudy Zsuzsa
Linczényi Adorjáné
Losonci Andrásné
Majtényi Árpádné
Pálincás Sándorné
Petrovay Istvánné
Dr. Radnai Márta 1969/7023
Dr. Ráduly Márta
Slachta Erzsébet
Szabó Ervin
Dr. Szigethy Jolán 1969/7023
Szij Rezső
Szücs Jenőné 1969/7023
Dr. Tomcsányi Tamás
Dr. Tornya Alice
Dr. Tóth Lajos
I. Tóth Zoltánné
Tőkésy Ilona
Zágonyi Ilona
Zilahy Tamásné

7025 Könyvtáros I.

Ambrus Jánosné 1969/7024
Appel Károlyné 1969
Avarné Nemes Zsuzsa 1969
Bacsoni Tamásné
Balogh György 1969/7024
Dr. Bartók György
Beckné Dekker Mária
Bene Sándorné
Beniczky György
Béri Gézáné
Bétsch Elemérné
Bókay Béláné
Csillag Lászlóné 1969
Doncsev A. Toso 1969
Farágó Lászlóné
Fekete Etelka
Fésüsne Domanovszky Judit
Fodor Armandné 1969/rokk.
nyugd.
Futala Tiborné 1969/áth.
Gajtkó Éva 1969

Gáli József
Hajóssy Jánosné
Dr. Hegedüs Károly 1969/7024
Horváth Mária
Illyés Katalin
Indali György 1969/7024
Jeszenszky Géza
Karsay Orsolya 1969
Kiss Jenőné 1969/7024
Koncz Béláné 1969/áth.
Koroknayné Nemeskéri Erika
Kronstein Gábor
Maróthné Jeremiás Éva
Mészáros Klára 1968/gyak.
Néray Judit
Palotásné Pesthy Klára
Papp Ferencné 1969/7024
Párkai Istvánné
Rakovszky Miklósné 1969
Retkes Csabáné 1969
Szekér Kálmánné 1969/áth.
Tasi József
Teszári Judit 1969
Tomits Ottília 1969/7024
Tóth Bálint
Tölgyesi Lászlóné
Vavrinecz Veronika
Végh Ilona
Velich Sándorné
Zsigmondy Árpádné 1969

7026 Könyvtáros II.

Belencsik Lajos
Bibor Jenőné
Buzás János
Csákvári Elekné
Deáki Imréné
Fallier Erika
Fináczy Ernőné
Fülep Katalin
Gál Ágnes
Hajdu Lajosné
Hajmási Sándorné 1969/nyugd.
Horák Mária 1969/áth.
Horváth Katalin 1969

Horváth Tiborné 1969/7025
Kapuvári Mária 1969/7025
Kerkai Jenőné
Kertész Judit
Kis Elemérné 1969/7025
Kiss Katalin 1969
Komornik Zoltánné³
Kudelka Genovéva
Malek Magdolna
Mátyási Katalin 1969
Mikulásik Vera 1969
Mussinger Gábor 1969/7025
Muzslai Lászlóné 1969/7025
Nagy Emese 1969/7025
Nagy Éva
Németh Károlyné
Nezsényi Júlia
Nyomárkayné Matolay Mária
Pásztorné Filep Ágnes
Patayné Balogh Éva 1969/7025
Pintér Márta 1969/7025
Román Anna 1969/áth.
Sajtós Endre
Sándor Erzsébet 1969/7025
Susánszky Zoltánné 1969/7025
Székely Ágnes
Szentmihály Andrea 1969/7025
Takács Zsuzsánna 1969/7025
Tisza Kálmánné
Tudós Erika
Vásárhelyi Judit 1969
Veress Orsolya
Vona Katalin 1969
Wolf Magdolna

7027 Könyvtáros III.

Borsy Erzsébet 1969/7026
Hajdu Hajnalka 1969/7026
Jagán Lászlóné 1969/nyugd.
Mészáros Györgyi 1969/7026
Nagy Péter 1969/7026
Potyondi Margit 1969/áth.
Pozsony Endréné 1969/7026
Storch Zsuzsánna 1969/7026
Ventura Eduárdné

³ Fizetés nélküli szabadsággal külföldön volt.

7029 *Könyvrestaurátor I.*
Czettlerné Kozocsa Ildikó

7030 *Könyvrestaurátor II.*
Szalay Zoltánné
Zimnicz Jánosné 1969

*

7402 *Gazdasági igazgató I.*
Soltész András

7403 *Gazdasági igazgató II.*
Bolgár Pálné

7404 *Gazdasági osztályvezető:*

—

7421 *Csoportvezetők:*
Dr. Hernády Dénes 1969/7404
Sebestyén Gáborné 1969/7404

7422 *Főelőadó I.*
Mészáros Pálné

7423 *Főelőadó II.*
Balázs Miklósné
Rakovszky Istvánné 1969/7422

7424 *Előadók:*
Jenik Gyözőné 1969/7423
Kádár Tiborné
Kiss Györgyné 1969/7423
Lakatos Lászlóné 1969/7423
Márton Mihály
Pintér Antalné 1969/7423
Pócsi Árpádné
Vén Tiborné

7425 *Műszaki ügyintéző I.*
Radics Lajos 1969

7426 *Műszaki ügyintéző II.*
Bódi Gusztáv 1969/áth.
Bordács Attila
Müller Jánosné
Sasvári Dezső

7427 *Műszaki ügyintéző III.*
Gárdos András 1969/7426

7441 *Adm. ügyv. alkalmazott I.*
Nemere Zoltánné
Orbán Ákosné
Rádonyi Nándorné 1969/7424
Sik Éva

7461 *Könyvtári raktárvezetők:*
Barton András
Mirki György
Nagy Károly
Németh János
Németh Lajos
Szilasi István 1969/nyugd.
Szilvásy Istvánné

7462 *Könyvtári raktárosok:*
Alkonyi István 1969/7026
Gidófalvy Kristóf⁴ 1969/7461
Hegyí Andrásné
Ispánki Ferenc
Kádár László
Kálóczy Lajos 1969/áth.
Karczagi Alajosné 1969/7461
Kaszás István
Kurecz Antalné
Nagy Iván 1969
Nagy László 1969/áth.
Nagy Zsigmond
Rónai István 1969/7026
Sefcsik Gyuláné
Sinkó Pálné
Szilágyi József⁴ 1969

⁴Tényleges katonai szolgálatot teljesített.

- Szondi Béláné
Tatai András 1969/7061
Tiszai István
- 7462 *Könyvtári segédrestaurátor*
Böhm Katalin 1969/7030
Krizka Györgyné 1969
Szabados Györgyné
- 7468 *Kiemelt termelő szakmunkás*
Kovács Béláné 1969/áth.
Mencsik Pál
Prim József
Szivák Lajos 1969/áth.
- 7469 *Szakmunkások:*
Bosnyák Éva 1969
Czigler Mária 1969
Debulay Imréné
Dunai Zsuzsánna
Geröly Józsefné
Hörömpöly Andrásné
Juhász Eszter 1969
Kastaly Beatrix
Kovács Györgyné
Kóvári Jenő 1969
Kresalek Béla
Matejka Jánosné
Mayer Éva 1969
Mayer János 1969
Mürschberger Ferencné
Mürschberger Tibor 1969/áth.
Novotny Ágnes 1969/elt.
Rauznitz Endréné 1969
Rottmeisel Károly 1969/7468
Samkóné Patyi Juliánna 1969
Selmecsi Ferencné
Szabó Kálmánné
Szalay Andorné
Szárász Erzsébet 1969
Szigethy Marianne
Zséli Lászlóné 1969
- 7470 *Segéd munkás*
Hertelendy Imre 1969
- 7471 *Kisegítő I.*
Brunner György
Demjén Andrásné 1969/7469
Ferenczi Sándor
Horváth László
Németh Lajos
Sándor István
- 7472 *Kisegítő II.*
Berey Béla
Drapos Lídia 1969
Gajai Jánosné
Gatter Istvánné
Horváth István
Korber Károlyné
Kuczmozg Lajosné 1969
Kulin Gábor
Nyúl Elemér 1969
Tibolya Istvánné 1969/7026
- 7473 *Kisegítő III.*
Boda Józsefné
Fordán Lajosné
Mirki Györgyné
Ratter Ferencné 1969/elt.
Szőke Józsefné 1969
Zsukán Erzsébet 1969/elt.
- 7474 *Kisegítő IV.*
Auer Ferencné
Bíró Istvánné
Domanyik Mihályné
Gáti Béláné
Juhász Imréné 1969
Németh Imréné
Nyírfalvy Lajosné
Székely Sándorné
- 7475 *Portás, házfelügyelő*
Hajós Csabáné
Molnár János
- Gépkocsivezetők*
Fehér István
Gyurján János
Hanke Lajos 1969/áth.

B) KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

- 7002 *Főigazgatóhelyettes*
Barabási Rezső
Szilágyi Tibor 1969/7022
Tarr Lászlóné
Dr. Urbán László
- 7003 *Főosztályvezető*
Sallai István
7024 *Főkönyvtárosok*
Kamarás István 1969
Nagy Attila 1969
Sárdy Péter 1969
Somogyi Anna
Szaniszló Mihályné 1969
Urošević Danilo 1969/7023
Zöldi Péterné
- 7005 *Osztályvezetők*
Bóday Pál
Dr. Pataky Ernő 1969/nyugd.
Vadász Ferencné
- 7006 *Osztályvezetőhelyettes*
Gerő Zsoltné
7026 *Könyvtáros I.*
Koncz Béláné 1969
Zsembery Anna
- 7021 *Könyvtári csoportvezetők*
Nyakó István 1969/7023
Ónódy Miklós 1969/áth.
Szente Ferenc
7026 *Könyvtáros II.*
Deutsch Béláné
Görgey Györgyné 1969
Halmos Tiborné 1969/nyugd.
Kausay Tiborné
Lendvay Lászlóné 1969/meghalt
Markos Béláné
Mátis Livia 1969/áth.
Melegh Antalné
Pongor Márta 1969
Prágai Pálné
- 7022 *Tudományos főmunkatársak*
Berezky László 1969/7006
Dr. Horváth Magda
Iszlai Zoltán 1969/7021
Dr. Vargha Balázs
- 7023 *Tudományos munkatársak*
Berezky Lászlóné 1969/7022
Fodor András
Fogarassy Miklós
Frey Tamásné 1969/áth.
Horváth Tibor
Kondor Imréné bb
Körtés Júlia
Dr. Kövendy Dénes
Pelejtej Tibor
Szabados László
Szabó Sándor
- *
7404 *Gazdasági osztályvezető*
Vermes Lászlóné 1969/áth.
7421 *Gazdasági csoportvezető*
Jávor Péterné 1969
7423 *Főelőadó II.*
Czinner Tiborné

7424 *Előadó*

Nádai Gyuláné

7441 *Adm. ügyv. alkalmazott I.*

Duffek Károlyné 1969

Kovács Árpádné

Moór Istvánné

7469 *Szakmunkás*

Fülöp Margit 1969

7472 *Kisegítő II.*

Király Sándorné 1969/áth.

7474 *Kisegítő IV.*

Hidas Istvánné 1969

Gépkocsivezetők

Kecskés Mátyás 1969/áth.

Piller Antal 1969

TÁBLÁZATOK

1. táblázat

A könyvtár állománya

	Állomány 1967. dec. 31.	1968. évi gyarapodás	1969. évi gyarapodás	Állomány 1969. dec. 31.
Könyv (kötet)	1 789 118	74 670	51 809	1 906 421
Időszaki kiadvány (évfolyam) ..	192 836	5 709	4 586	200 895
Kézirat (darab)	416 168	11 431	4 629	432 206
Zenemű (darab)	80 610	2 247	3 124	85 981
Térkép (darab)	106 989	12 746	6 844	126 579
Kisnyomtatvány (darab)	2 243 204	71 094	79 477	2 345 262
Egyéb dokumentum	229 253	8 395	676	238 324
Dia- és mikrofilm (címléirási egység)	49 670	865	670	51 205
Összesen	5 107 848	187 157	151 815	5 386 873*

Megjegyzések:

Könyvtárunk „nagyállományaként” ismert könyvraktárában, így az állományi adatokban is, a könyvek, brosúrák, jegyzetek, különlenyomatok egy egységben vannak és *könyvek* címen szerepelnek.

A gyarapodás adataiban sem a műemlékkönyvtárak, sem a Könyvtártudományi és Módszertani Központ szakkönyvtárának adatai nem szerepelnek.

A dia- és mikrofilmeknél 1963-tól számolási egységül a művek (címléirási egységek) szolgálnak.

* Gyakorlatunkban a kötelezpéldányként beérkezett csoportos feldolgozású dokumentumok és a kisnyomtatványok utólagosan kerülnek selejtezésre, miután nem kerültek feldolgozásra. Ebből következően a fogyatéék mennyisége statisztikai kimutatásainkban nagy. Ez minden dokumentumra kiterjedően 1968-ban 33 418, 1969-ben 26 529, összesen 59 947 darab volt, mely az 1969. dec. 31-i állomány megállapítását megelőzően levonásba került.

Az 1968. és 1969. évi gyarapodás a beszerzés módja szerint

Dokumentum	Vétel		Ajándék		Csere		Kötelesepéldány		Saját előáll.		Összesen	
	1968	1969	1968	1969	1968	1969	1968	1969	1968	1969	1968	1969
Könyv (kötet)	3 752	3 827	39 113 ¹	17 802	3251	3042	28 425 ²	26 906 ²	129	232	74 670	51 809
Időszaki kiadvány (évfo- lyam)	1 023	1 022	1 748	503	402	504	2 536	2 557	—	—	5 709 ³	4 586 ³
Kézirat (darab)	9 172	3 864	2 259	648	—	12	—	—	—	105	11 431	4 629
Zenemű (darab)	268	146	70	672	50	170	1 858	2 134	1	2	2 247	3 124
Térkép (darab)	42	38	10 995	5 176	23	9	1 686	1 621	—	—	12 746	6 844
Kisnyomatvány (darab)	736	2 118	239	535	5	6	70 114	71 404	—	—	71 094	74 063
Hanglemez, hangszalag (darab)	56	182	5	1	—	20	200	272	—	—	261	475
Kép, metszet (darab) ...	3 885	2 070	482	120	1	—	1 422	590	—	6	5 790	2 786
Egyéb dokumentum (darab)	32	201	75	—	95	—	2 142 ⁴	2 628 ⁴	—	—	2 344	2 829
Oktató diafilm (cl. egy- ség)	—	—	—	—	—	—	106	122	—	—	106	122
Mikrofilm/negatív (cl. egy- ség)	8	8	7	26	7	2	—	—	333	350	355 ⁶	386 ⁶
Mikrofilm/pozitív (cl. egy- ség)	7	4	—	2	14	8	—	—	383	148	404 ⁷	162 ⁷
Összesen ⁵	18 981	13 480	54 993	25 485	3848	3773	108 489	108 234	846	843	187 157	151 815

Hozzáfüzések:

A táblázat a Könyvtartudományi és Módszertani Központ szakkönyvtárának, valamint a műemlékkönyvtárak gyarapodási adatait nem tartalmazza. Az ajándék rovat az ajándékokon kívül az állami juttatásból és a raktárrendezésből adódó anyag adatait is magában foglalja.

A könyvtár „nagyállományként” ismert könyvraktárában, így a gyarapodás adataiban is a könyvvek, broszúrák, jegyzetek és különnyomatok egy-egy-ségben vannak könyv címen.

A könyvtár ömlesztetten tárolt másodpéldányait 1966–1967 folyamán rendezték. Állománybavétele 1967-től folyamatosan történt és 1969-ben befejezést nyert.

¹ Ebből 1968-ban 36 274, 1969-ben 14 647 kötet a rendezett másodpéldányokból állományba vett anyag.
² Ebből 1968-ban 8822, 1969-ben 8646 db csoportos feldolgozású anyag, mely a Kisnyomatványtárba került.
³ + 1968-ban 698, 1969-ben 4033 db szórványszám.
⁴ Ebből 1968-ban 554, 1969-ben 1463 db szabadalmi leírás és 1968-ban 1588, 1969-ben 1165 db szabvány.
⁵ Könyvtári egység.
⁶ A negatív mikrofilm terjedelme 1968-ban 299 271, 1969-ben 528 176 kocka.
⁷ A pozitív mikrofilm terjedelme 1968-ban 785 575, 1969-ben 329 797 kocka.

A modern könyvgyűjtemény gyarapodásának megoszlása tartalom szerint

ETO/szak	Kötelespéldány		Egyéb gyarapodás ¹		Összesen	
	1968	1969	1968	1969	1968	1969
01/02	437	471	855	753	1 292	1 224
0	241	216	1 387	1 509	1 628	1 725
1	248	232	701	422	949	654
2	96	92	1 032	252	1 128	344
39	138	78	155	226	293	304
3	3 001	2 998	8 981	4 643	11 982	7 641
5	2 041	1 249	1 015	851	3 056	2 100
61	885	615	976	512	1 861	1 127
63	1 032	952	1 052	473	2 084	1 425
6	4 708	4 507	1 767	595	6 475	5 102
7	893	937	2 611	1 551	3 504	2 488
80	603	576	2 224	1 029	2 827	1 605
82.0	169	163	2 177	932	2 346	1 095
820	3 732	3 768	14 706	6 624	18 438	10 392
91	478	390	1 309	787	1 787	1 177
93/97	901	1 016	5 154	3 544	6 055	4 560
1850 előtti könyvek	—	—	95	150	95	150
Összesen	19 603	18 260	46 197	24 853	65 800	43 113
1711 előtti könyvek ²	—	—	48	50	48	50
Csoportos feldolg. anyag ³	8 822	8 646	—	—	8 822	8 646
Mindösszes	28 425	26 906	46 245	24 903	74 670	51 809

¹ Vétel, ajándék, csere és saját előállítás útján történt gyarapodás.² A Régi Nyomatványok Tárának állományában.³ Kisnyomatványtár állományában.

A modern könyvgyűjtemény gyarapodásának megoszlása megjelenési hely szerint

Megjelenési hely	Kötet	
	1968	1969
Magyarország		
kötelesepéldány	19 603	18 260
egyéb gyarapodás	39 580	17 984
Anglia	306	487
Ausztria	451	595
Benelux államok	140	151
Bulgária	129	91
Csehszlovákia	717	510
Franciaország	376	462
Jugoszlávia	398	550
Lengyelország	185	222
Németország – 1945	399	466
Német Demokratikus Köztársaság	318	292
Német Szövetségi Köztársaság	491	605
Olaszország	164	208
Pireneusi félsziget	35	96
Románia	737	440
Skandináv államok	237	175
Svájc	100	111
Szovjetunió	777	646
Egyéb európai államok	29	101
Izrael	34	13
Kína	4	4
Egyéb ázsiai államok	53	54
Afrika	6	13
Amerikai Egyesült Államok	380	489
Kanada	23	12
Egyéb amerikai államok	107	65
Ausztrália	21	11
Összesen:	65 800	43 113
1711 előtti/Régi Nyomatványok Tára	48	50
Csoportos feldolgozású anyag/Kisnyomatványtár ...	8 822	8 646
Mindösszesen:	74 670	51 809

4. táblázat

A kötelespéldányként beérkezett könyvek (magyar könyvkiadás) megoszlása nyelvek szerint

	1968	1969
Magyar nyelvű nyomtatványok	16 976	16 341
Idegen nyelvű nyomtatványok	2 438	1 919
ebből:		
angol	1 312	642
cseh	2	1
dán	—	1
eszperantó	2	—
francia	170	151
görög/új	—	4
latin	8	10
lengyel	5	7
német	659	586
olasz	17	20
orosz	230	220
román	—	11
spanyol	8	9
svéd	1	—
szlovák	12	8
szerb-horvát	11	13
walsh	1	—
Több nyelvű nyomtatványok	189	236
Összesen	19 603	18 260
A Kisnyomtatványtár állományába került csak csoportos feldolgozást nyert nyomtatványok	8 822	8 646
Mindösszesen	28 425	26 906

Mikrofilmek gyarapodása

Állománycsoportok	Címl. egys.		Mikrofilmkocka	
	1968	1969	1968	1969
<i>Negatív mikrofilmek</i>	355	386	299 271	528 176
Ebből:				
FM1 kéziratok	47	18	25 285	32 400
FM2 régi és ritka nyomtatványok	186	84	19 235	19 511
FM3 hírlapok, folyóiratok	40	145	249 785	451 821
FM4 zeneművek	2	87	122	5 737
FM5 térképek	—	—	—	—
FM6 színházi nyomtatványok	—	2	—	14 699
FM7 modern nyomtatványok	54	50	4 818	4 008
FM8 plakátok	26	—	26	—
<i>Pozitív mikrofilmek</i>	404	162	785 575	329 797
Ebből:				
FM1 kéziratok	178	9	33 621	2 311
FM2 régi és ritka nyomtatványok	183	—	25 917	—
FM3 hírlapok, folyóiratok	35	151	717 542	326 990
FM4 zeneművek	—	—	—	—
FM5 térképek	—	—	—	—
FM6 színházi nyomtatványok	—	—	—	—
FM7 modern nyomtatványok	8	2	8 495	496
FM8 plakátok	—	—	—	—
<i>Mindösszesen</i>	759	548	1 084 840	857 973

Feldolgozó munka

Címleírás	Teljes értékű		Egyszerűsített csoportos		Kiegészítő hozzáírás	
	1968	1969	1968	1969	1968	1969
Katalogizáló Osztály						
kötelesspéldányok ¹	8 728	8 203	2 975	3 220	—	—
egyéb ²	5 967	6 881	—	—	—	—
folytatásos művek	—	187 ³	—	—	1488	4 463 ⁴
Bibliográfiai Osztály						
MFR	15 004	14 524	—	—	—	—
Hírlaptár						
kurrens kötetek	1 005 ⁵	1 099 ⁵	—	—	5408 ⁶	6 116 ⁶
inkurrens kötetek	—	—	—	—	1685	3 411
inkurrens számok	—	—	—	—	187	2 486
Kézirattár	689	3 599	504	970	—	—
Régi Nyomtatványok Tára	2 750	2 400	—	—	—	—
Színháztörténeti Tár	3 812	3 620	37	102	—	—
Kisnyomtatványtár	2 540 ⁷	2 648 ⁷	—	—	—	—
Térképtár	302	338	—	—	—	—
Zeneműtár	2 890	2 476	—	—	—	—
Mikrofilmtár	156	162	—	—	578	690
Összesen:	43 843	46 137	3 516	4 292	9346	17 166
<i>Szakozás</i>						
Szakozó Osztály						
kötelesspéldányok	6 576	6 197	—	—		
egyéb ²	5 577	6 975	—	—		
Bibliográfiai Osztály						
MFR	—	—	15 004	14 274		
Színháztörténeti Tár	—	—	222	192		
Kisnyomtatványtár	—	—	39 478	74 315		
Térképtár	202	300	—	—		
Zeneműtár	2 890	2 476	1 398	1 019		
Összesen:	15 245	15 948	56 102	89 800		

¹ Analízisekkel, melyek szakozásra nem kerülnek. Revíziójukat a Bibliográfiai Osztály végzi.² Vétel, csere, ajándék stb. útján beérkező könyvek feldolgozása.³ Sorozati anyag rekatalogizálása.⁴ Ebből 1845 a Könyvek Központi Katalógusa részére készült.⁵ 1968-ban 3776, 1969-ben 4920 kötet. A címleírás mellett szakozzák, beszámozzák és utalókat készítenek.⁶ Kötészeti egység kollacionálással együtt számítva.⁷ A grafikai plakátok rövid annotációval készülnek.

A gyűjtemények használata

Olvasótermek forgalma	Használók száma		Használt egys. száma		Kölcsönzött ¹ egys. száma	
	1968	1969	1968	1969	1968	1969
Beiratkozott olvasók ...	9 672	10 217				
Napi jeggyel olvasók ...	2 794	2 552				
Könyvek:						
Központi olvasótermek	35 190	34 476	145 569	150 562	1779	2646
Időszaki kiadványok:						
Hírlaptár	21 625	21 292 ²	68 097	79 761 ²	162	148
Különgyűjtemények:						
Kézirattár	1 377	1 519	22 490	25 164	} 83	} 409
Régi Nyomtatványok Tára	736	720	4 004	2 719		
Kisnyomtatványtár	329	241	121 095	153 026		
Mikrofilmtár	552	392	978 ³	643 ³		
Színháztörténeti Tár	605	679	111 137 ⁴	92 104 ⁴		
Térképtár ⁵	65	76	4 020	8 564		
Zeneműtár ⁵	1 188	1 929	9 185	17 940		
Zártolt Kiadványok Tára .	1 337	1 182	7 532	5 644		
Összesen	63 004	62 506	494 107	536 127	2040	3224

Helybenolvasók megoszlása olvasói kategóriák szerint

		Központi olvasó- termek	Hírlaptár olvasó- terem	Különgyűjt. olvasó- termek	Mindösszesen szám/százalék
Kutató	1968	6 499	10 051	6189	22 739/36,1
	1969	6 486	11 049	6738	24 273/38,8
Egyetemi hallgató ...	1968	19 621	6 045	—	25 666/40,7
	1969	18 525	5 714	—	24 239/38,8
Egyéb olvasó	1968	9 070	5 529	—	14 599/23,1
	1969	9 465	4 529	—	13 994/22,4
Összesen	1968	35 190	21 625	6189	63 004
	1969	34 476	21 292	6738	62 506

¹ Csak a külső intézmények részére történt kölcsönzések.² Ebből 1570 olvasó 4779 mikrofilm-tekerceset használt.³ Csak FM1-2 és FM4-8 jelzetű mikrofilmek. A hírlapok és folyóiratok mikrofilmjeit a Hírlap-tárban használták.⁴ Túlnyomó többségében színészi nyugdíjúgyekben adatközléshez használt színlapok.⁵ A Térképtár olvasóterme állományrevízió miatt ápr. 1-től jún. 30-ig, a Zeneműtáré raktárát-építés és termei felújítása miatt ápr. 1-től máj. 31-ig, a Zártolt Kiadványok Tára — kisebb megszakítá-
sokkal — az olvasóterem és a raktár felújítása miatt május-július folyamán zárva volt. Egyébként
augusztusban minden olvasóterem nyári szünetet tartott.

A könyvtár kiadványai

1968 folyamán jelentek meg:

a) Önálló kiadványok, nyomdai előállításban:

1. *Magyar Könyvészet 1945–1960. A Magyarországon nyomtatott könyvek szakosított jegyzéke. 5. kötet. Betűrendes mutató az 1–4. kötethez. Pótlások az 1–4. kötethez.* Népművelési Propaganda Iroda. Egyetemi Nyomda. 910 l.
A4-es méretben, 113,7 (A/5) ív, 2000 példány.
2. *Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1965–1966.* Népművelési Propaganda Iroda. Egyetemi Nyomda. 535 l.
B/5 méretben, 46,9 (A/5) ív, 800 példány.

b) Önálló kiadványok, házi sokszorosításban:

3. *Magyar Könyvészet 1966. A Magyarországon megjelent könyvek, zeneművek, térképek és hanglemezek címjegyzéke. XXIX.* 882 l.
A/4 méretben, 113,9 (A/5) ív, 1150 példány.
4. *Magyar hírlapok és folyóiratok jegyzéke. Index Periodicorum Hungaricorum. 1965.* 133 l.
A/4 méret, 16,7 (A/5) ív, 750 példány.
5. *Actes of the International Congress of Librarians and Museums of the Performing Arts. 8. Actes du Congrès International des Bibliothéques-Musées des Arts du Spectacle. 8.* Budapest, 19–24 Sept. 1967. 120 l. — Az OSZK és a Magyar Színháztudományi Intézet közös kiadása.
B/5 méret, 10,5 (A/5) ív, 500 példány.
6. *A magyarországi könyvkiadók, nyomdák és sokszorosítók jegyzéke és kötelespéldány-szolgáltatásuk az 1967. évben.* 61 l.
A/5 méret, 3,8 (A/5) ív, 350 példány.
7. *Makky György: Ex librisek, illusztrációk.* Az Országos Széchényi Könyvtár kiállításának katalógusa. 1968. jún. 20–júl. 20. 16 l.
B/5 méret, 1,4 (A/5) ív, 250 példány.
8. *Meskó Anna és Póka György ex librisei.* Az Országos Széchényi Könyvtár kiállításának katalógusa. 1968. december. 14 l.
B/5 méret, 1,1 (A/5) ív, 250 példány.
9. *Az Országos Széchényi Könyvtár szervezeti és működési szabályzata.* 10 l.
B/5 méret, 0,9 (A/5) ív, 300 példány.
10. *Medrey Zoltán: Tájékoztató a kötelespéldány-szolgáltatásról.* [Jav. kiad.] 15 l., 1 t.
A/5 méret, 0,9 (A/5) ív, 300 példány.
11. *Könyvtárközi kölcsönzés.* Tájékoztató, 19, X l.
A/5 méret, 1,8 (A/5) ív, 2000 példány.

c) Reprint kiadványok

Magyarországi Könyvészet. Hasonmás kiadások sorozata. Bibliographia Hungarica. Series editionum stereotyparum.

12. *Sztripszky Hiador: Adalékok Szabó Károly Régi magyar könyvtár c. munkájának 1–2. kötetéhez. Pótlások és igazítások. 1472–1711.* Appendix ad 1–2. tomos operis Caroli Szabó Régi magyar könyvtár. Bibliographia Hungarica vetus ... (Az 1912. évi kiad. új [repr.] kiadása és (Dézsi Lajos kiadatlan kiegészítései. Supplementum ineditum Ludovici Dézsi. 1537–1667.) [Tempo Soksz., Kisipari Szerv. Iroda soksz.] XIX. 621 l.

13. *Petrik Géza: Magyarország bibliographiája 1712–1860. Könyvészeti kimutatása a Magyarországon s hazánkra vonatkozólag külföldön megjelent nyomtatványoknak. Bibliographia Hungariae seu Catalogus librorum in Hungaria, et de rebus patriam nostram attingantibus extra Hungariam editorum.* [Kisipari Szerv. Iroda soksz.] 1–4. kötet 7 darabban.

E reprint kiadványaink a Kultúra Külkereskedelmi Vállalattal közös vállalkozásban készültek.

d) *Időszaki kiadványok, házi sokszorosításban:*

14. *Magyar Nemzeti Bibliográfia.* Bibliographia Hungarica. 1–24 szám, 1938 l.
A/4 méret, 174,7 (A/5) ív, 1050 példány.
15. *Magyar Folyóiratok Repertórium.* Repertorium Bibliographicum Periodicorum Hungaricorum. A Magyar Nemzeti Bibliográfia melléklete. 1–24. szám, 1493 l.
A/4 méret, 186,6 (A/5) ív, 980 példány.
16. *Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke. Filozófia. Társadalomtudományok. Művészet. Nyelvészet. Irodalom.* 1–12 szám, 2030 l.
A/4 méret, 253,7 (A/5) ív, 320 példány.
17. *Ua. Természettudományok. Orvostudományok. Műszaki tudományok. Agrártudományok.* 1–12 szám, 1999 l.
A/4 méret, 249,3 (A/5) ív, 350 példány.
18. *Országos Széchényi Könyvtári Híradó.* 1–12 szám, 180 l.
A/4 méret, 23,5 (A/5) ív, 350 példány.

1969 folyamán megjelent kiadványok:

a) *Önálló kiadványok, nyomdai előállításban:*

1. *Magyar Könyvészet 1945–1960. A Magyarországon nyomtatott térképek szakosított jegyzéke.* Egyetemi Nyomda. 96 l.
A/4-es méretben, 12 (A/5) ív, 1000 példány.
2. *A magyar bibliográfiák bibliográfiája 1965–1966.* Egyetemi Nyomda. 323. l.
A/5 méretben, 20,1 ív, 1200 példány.
3. *Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1967.* Egyetemi Nyomda. 505 l., illusztr.
B/5 méretben, 43,5 (A/5) ív, 800 példány.
4. *Kiadatlan Mikszáth-levelek az Országos Széchényi Könyvtárban.* Összeáll.: Scheiber Sándor, Zsoldos Jenő. Egyetemi Nyomda. 99 l. /Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai 64./
B/5 méretben, 8,6 (A/5) ív, 500 példány.

b) *Önálló kiadványok, házi sokszorosításban:*

5. *Magyar Könyvészet 1967. A Magyarországon megjelent könyvek, zeneművek, térképek és hanglemezek címjegyzéke. I–II. k. VIII, 1333 l.*
A/4 méretben, 167,5 (A/5) ív, 1150 példány.
6. *Magyar Könyvészet (Tankönyvek). A Magyarországon megjelent tankönyvek, egyetemi, főiskolai és tanfolyami jegyzetek szakosított jegyzéke. 1965–1966. XIX, 317 l.*
A/4 méretben, 21 (A/5) ív, 750 példány.
7. *Kurrens külföldi folyóiratok a magyar könyvtárakban. Lelőhelyjegyzék. 1969. LIII, 626 l.*
B/5 méretben, 58,8 (A/5) ív, 1200 példány.
8. *A magyarországi könyvkiadók, nyomdák és sokszorosítók jegyzéke és kötelespéldány-szolgáltatásuk az 1968. évben. 65 l.*
A/5 méretben, 4 ív, 350 példány.
9. *Stettner Béla ex libris kiállítása. 1969 november. [Katalógus.] 16 l.*
B/5 méretben, 1,4 (A/5) ív, 350 példány.

c) Reprint kiadványok

Magyarországi Könyvészet. Hasonmás kiadások sorozata. Bibliographia Hungariae. Series editionum stereotyparum.

10. Petrik Géza – Kiszlingstein Sándor: *Magyar Könyvészet 1860–1885*. [Presto soksz.] 1–2. kötet 4 darabban.
11. Petrik Géza: *Magyar Könyvészet 1886–1900*. [Kisipari Szerv. Iroda, Presto soksz.] 1–2. kötet 3 darabban.
12. Petrik Géza: – Barcza Imre: *Magyar Könyvészet 1901–1910*. [Kisipari Szerv. Iroda soksz.] 1–2. kötet 3 darabban.
13. Kozocsa Sándor: *Magyar Könyvészet 1911–1920*. [Kisipari Szerv. Iroda soksz.] 1–2. kötet.
E reprint kiadványaink a Kultúra Külkereskedelmi Vállalattal közös vállalkozásban készültek.

d) Időszaki kiadványok, házi sokszorosításban:

14. *Magyar Nemzeti Bibliográfia. Bibliographia Hungarica*. 1–24 szám + melléklete. 1278 + 54 l.
A/4 méretben, 166,4 (A/5) ív, 1100 példány.
15. *Magyar Folyóiratok Repertórium. Repertorium Bibliographicum Periodicorum Hungaricorum*. 1–24 szám + az 1968. évi betűrendes névmutató. 1603 + 231 l.
A/4 méretben, 229,2 (A/5) ív, 1050 példány.
16. *Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke. Filozófia. Társadalomtudományok. Művészet. Nyelvészet. Irodalom*. 1–12 szám, 2189 l.
A/4 méretben, 273,6 (A/5) ív, 300 példány.
17. *Ua. Természettudományok. Orvostudományok. Műszaki tudományok. Agrártudományok*. 1–12 szám, 2140 l.
A/4 méretben, 267,4 (A/5) ív, 500 példány.
18. *Országos Sz[é]chényi K[ö]nyvtári Híradó*. 1–12 szám 6 füzetben. 214 l.
A/4 méretben, 26,6 (A/5) ív, 400 példány.

Kiadványaink terjesztését az Országos Gyarapodási Jegyzék kivételével (melynek terjesztését a könyvtár végzi) külföldi viszonylatban a Kultúra Külker. Vállalat, belföldön az Állami Könyvterjesztő Vállalat Könyvtárellátó Osztálya, az időszaki kiadványokét a Posta Központi Hírlap Iroda végezte.

Деятельность Государственной библиотеки им. Сечени в 1968—1969 гг.

Среди деятельности этих лет выделяются 3 значительных события. 1. По нашим предусмотренным планам к этому времени должны были заканчиваться подготовительные работы, связанные с переселением библиотеки в новое здание, в Будайскую крепость. Ввиду того, что переселение осуществится лишь через несколько лет, вынуждены были изменять наши планы. 2. После многодесятилетнего настояния приступили к реставрации и микрофильмированию сильно поврежденных венгерских газет, находящихся в фонде нашей библиотеки. В 1969 году высшей инстанцией библиотеки были затрачены значительные суммы на обеспечение необходимым машинным оборудованием и персоналом. 3. Из-за отодвижения срока окончательной постройки здания библиотеки, а также из-за нехватки мест вынуждены были переселить часть нашего фонда и для этого приобрести дополнительное здание, которым можем только позже пользоваться.

Комплектование фондов

Данные по комплектованию фондов содержатся в таблицах № № 1 и 2, а более подробно в таблицах № № 3—5.

На работу комплектования повлияли несколько факторов. Внедрение новой экономической системы народного хозяйства в 1968 году пока вызвал известные проблемы, прежде всего в области заграничных покупок (там положение было даже затруднено постепенным повышением цен иностранных книг), все таки увеличение в 1969 году ассигнования создало возможность для покупки необходимых нам книг, как в отношении хунгарика, так и в отношении специальной литературы. В области периодических изданий в первую очередь стремились к пополнению пробелов в наших фондах. Двухсторонние соглашения с иностранными библиотеками по обмену микрофильмами, а также все растущее количество «репринт»-изданий во многом способствовали этой работе.

Следует отметить, что в конце 1968 года в Отделе комплектования произошло соединение комплектования книг и периодических изданий. Создалась кооперация в области профиля комплектования крупных библиотек, в рамках которой наша библиотека организовала кооперационные комиссии по истории литературы Венгрии и по исторической науке.

Каталоги, обработка книг

Продолжалась реконструкция основных каталогов. Покончили дополнение вплоть до наших дней алфавитной части каталога газетных статей, начинающегося с 1958 года и также была объединена послевоенная (после 1945 г.) часть центрального каталога книг и из этого самого выделили каталог славянских книг. Отсутствие возможности реконструкции каталогов периодических изданий и специальных коллекций продолжает быть недостатком работы нашей библиотеки.

В течение 1968 года Отдел обработки книг был разделен на Отдел каталогизации и Отдел классификации. В 1969 году вышел в свет аналитическое описание системы каталогов Государственной библиотеки им. Сечени, редакторами которого были Л. Фараго и Д. Харати; в Отделе старых и редких книг приступили к обработке старых венгерских экслибрисов.

Цифровые данные по обработке содержатся в таблице № 6.

Хранение, ревизия фондов

При отсутствии нового здания для размещения новых поступлений вынуждены были и в дальнейшем разместить меньше использованные части фонда в ящиках и их переселить в внешние хранилища. Таким образом использование этим фондом затруднялось, книги стали недоступными.

К 1969 году почти полностью повели до конца начатую в 1965 году ревизию наших фондов. До сих пор в 10 различных специальных фондах библиотеки были проверены 4,106.235 единиц. Составление заключительного отчета о ревизии фондов нам предстоит в 1970 году.

Реставрация фондов

Благодаря представленным возможностям для реставрации венгерских газет, работа по охране фондов становилась центральной задачей нашей библиотеки.

Для этой работы приступили к организации группы сотрудничества по реставрации, поправке или переплету газет, а также по их микрофильмированию. Одновременно были введены ограничения по использованию газетным фондом и начали изымать из употребления уже реставрированный материал, т. е. такие материалы были представлены читателям в форме микрофильмов.

В ходе реставрационных работ поправили 13 603 единиц книжного хранилища, в газетном фонде было поправлено 3924 томов и 20 597 газетных страниц. Библиотечные мастерские за 2 года совершили переплет 37 026 книг, журналов и газет и реставрацию

2623 единиц специальных фондов (сюда причисляются и работы, сделанные посторонними предприятиями). В рамках работ по сохранению фондов Отдел микрофильмов за 1968—1969 гг. сделал 1,872.133 негативных и позитивных микрокадров. Соответствующие цифровые данные содержатся в таблице № 5.

Справочно-библиографический отдел

Данные по читательскому обороту и посетителям библиотеки указаны в таблице № 7.

В 1968—1969 годы возобновили несколько из наших читательских залов или усовершенствовали их оборудование (читальный аппарат, электроакустическое оборудование). К сожалению нехватка мест во всех областях поставила пределы нашим стремлениям.

Справочно-информационный отдел действовал на обычном уровне. Своей справочно-информационной работы выделяется Отдел музыкальных произведений. Число письменных справок составляло примерно 150—200 в год, в том числе 15% исследование литературы. В качестве примера приводим более значительные составления для Национальной библиотеки г. Калькутта и Валата Грамату Палата в г. Рига.

Библиографическая деятельность

Библиографическая работа произошла в пределах предшествующих лет. Регулярно вышли в свет текущие библиографии «Венгерская национальная библиография» и «Библиография венгерских периодических изданий». Последняя была расширена по содержанию, в регистрацию включили 59 дальнейших названий. Вышли в свет тома за 1966 и 1967 гг. издания «Magyar könyvészet» представляющие собой сводные годовые тома Венгерской национальной библиографии.

Что касается наших ежегодных библиографий, вышли следующие издания: выпуск за 1965 г. «Венгерских газет и журналов»; выпуск 1965—1966 «Библиографии венгерских библиографий»; выпуск 1965—1966 «Каталога графических плакат и гравюр».

Был опубликован 5. том (алфавитный указатель) ретроспективной библиографии, охватывающий период 1945—1960, и в дополнение к нему том карт.

Были изданы тома за 1860—1920 гг. факсимильного издания «Magyarországi könyvészet» (Венгерская библиография) и на это было покончено опубликование репринтных изданий старых национальных библиографий.

Были сделаны исследования насчет возможности использования вычислительных машин в устройстве и редактировании библиографий. Все таки с возможностью их использования можно рассчитывать лишь через несколько лет.

Перечисление наших изданий см. в таблице № 8.

Центральные службы библиотеки

Выполнение и дальнейшее развитие центральных служб требовало значительных затрат рабочего времени.

В группе по сдаче обязательных экземпляров было обработано примерно 900 тысяч изданий в год, которые были распределены среди соответствующих специальных библиотек.

В Отделе междубиблиотечного абонемента внедрили применение телетайпа. Отдел поддерживает контакты по абонементу с библиотеками 41 стран, что представлял собой 59,4 т. е. 57,9% общего оборота.

За эти два года центральный каталог книг был дополнен 290 355 новыми изданиями, а в центральный каталог периодики вошло 163 336 новых данных. Был опубликован список местонахождений иностранных журналов за 1969 г. и был ежемесячно выпущен Сводный список новых иностранных книг, поступивших в библиотеки Венгрии.

При обмене собственными изданиями библиотеки Отдел международного книгообмена действовал и за этот период в качестве Центра международного книгообмена.

В 1968—1969 гг. отделом было выслано за границу 39 496 книг и периодических изданий и получено в обмен 41 227 единиц.

Отдел по распределению книг, выполняющий при остальных своих задач обмен отечественными дублетами распределил между желающими библиотеками 141 193 библиотечных единиц.

Деятельность Центра библиотековедения и методической работы

В 1967 году Министерством культуры была проведена проверка организации и деятельности Центра и были определены его развитие, организационное направление и первоочередные задачи. В результате исследования, больше чем до этого, подчеркивалась роль Центра в подготовке решений по библиотечной политике, исследовательской работе в области библиотековедения, при чем не сократилась его методическая деятельность. Был создан новый отдел для исследования читательской деятельности и продолжала развиваться деятельность библиотечной документации. Начали выпускать трехмесячный реферативный журнал, который, при учете требований со стороны венгерской библиотечной политики дает селективный обзор международной специальной литературы.

В рамках проделанных работ Центром было разработано предложение на изменение библиотечного закона, на реформу библиотечной сети, на дальнейшее развитие профсоюзных библиотек.

К конференции по вопросам народного образования и к III конференции венгерских библиотекарей были подготовлены статьи, представляющие желаемое направление и развитие библиотечного дела. Для обеспечения сотрудничества по профилю комплектования был создан Кодекс по профилю библиотек, содержащий разделение по специальным областям а также основные данные соответствующих библиотек. Центром было проведено измерение по состоянию библиотек в отношении кадров и по оснащенности специальной литературой, были покончены исследования в области культуры чтения рабочего класса и также были проведены исследования для измерения оснащенности научных и специальных библиотек специальной литературой.

Для подготовки библиотечных кадров были организованы специальные курсы средней степени а также курсы для повышения квалификации. Методическая работа проводилась в области научных, равно как и публичных библиотек. Между прочим Центром были сделаны анализы по степени использованности специальной литературы, участвовали в работе кружков межбиблиотечного сотрудничества, составили сборник норм, подготовили торжественные мероприятия 25-годовщины со дня освобождения родины и 100-летия со дня рождения В. И. Ленина. Многочисленными периодическими изданиями (Библиотечный обзор, Календарь событий, Новые книги, Выпуски по механизации библиотек, Выпуски по строительству и оборудованию библиотек) способствовали развитию теории и практики библиотечного дела.

Администрация и управление библиотекой

В декабре 1968 года д-р Магда Йобору возвратилась с заграничной службы и приняла на себя управление библиотекой.

Начиная с 1968 года — благодаря новому уставу библиотеки — произошли изменения в организации и функции библиотеки.

В рамках государственных межбиблиотечных соглашений библиотека поддерживала непосредственные связи со следующими библиотеками: Государственная библиотека им. В. И. Ленина Москва, Государственная библиотека ГДР Берлин, Дейтче Бюхерей Лейпциг, Народна библиотека Београд, Матица Српска Нови Сад. С библиотекой Матица Словенска, Мартин поддерживались деловые контакты.

Много наших сотрудников побывали за границей (стипендии, командировки, культурные соглашения). На совещаниях национальных библиотек социалистических стран в 1968 г. в г. Праге и в 1969 г. в г. Гера представителем нашей библиотеки был заместитель директора, д-р Геца Шебештьен.

В 1969 году библиотекой было организовано международное совещание для обсуждения вопросов оборудования крупных библиотек. На совещании присутствовали представители национальных библиотек социалистических стран.

Новая экономическая система способствовала применению более современных и экономичных методов в хозяйстве библиотеки. Были проведены значительные реконструкции в разных зданиях библиотеки. С участием наших сотрудников регулярно были проведены консультации по вопросам проектирования и строительства нового здания вашей библиотеки в Будапештской крепости.

Report on the activity of the National Széchényi Library on 1968—1969

In the activity of the library in the years 1968—1969 there were three important events: 1. According to the original plans these years were to close the preparations of the move to the Castle of Budavár. In view of the fact that this cannot be realized only in the years to come the plans had to be modified. 2. As a result of several years' urging the restoration and microfilming of the Hungarian newspapers of extremely bad condition have been begun. A considerable sum was provided by the superintending authority for the necessary machinery and staff in 1969. 3. Because of the postponement of finishing the new building and of the insufficiency of the storage place our library was compelled partly to shift a part of its material partly to acquire an additional building. This storage building will, however, be ready to use only at a later date.

Acquisitions

The data of acquisition are contained in tables No. 1 and 2, their detailing are shown in tables 3, 4 and 5.

Our work of acquisition has been determined by several factors. The new mechanism introduced in the national economy entailed in 1968 several problems first of all in the acquisition of foreign books by purchase (this has been made difficult also by the continuous increase in the prices of books abroad); in the course of 1969 the credit limits were increased thus they facilitated the acquisition both of the Hungarica material and that of the special books. In the case of the periodical publications we have striven to fill in the gaps. Our efforts in this field have been greatly assisted by the agreements for the exchange of microfilms with foreign libraries, as well as by the publication of reprints in an ever increasing number.

It is noteworthy that late 1968 the acquisition of books and periodicals was united in the Acquisition Division and in the course of the organization of the co-operation among the great libraries in the field of acquisition it was our library that brought about the committees of co-operation in the history of Hungarian literature and historical science.

Catalogues, handling of books

The reconstruction of the basic catalogues has been going on. The completion up to the present days of the alphabetical part of the catalogue of articles to be found in the Periodicals' Division and begun in 1958 was finished; the post 1945 part of the union catalogue was united and the post 1945 Slavic catalogue separated from it was also completed. Unfortunately we had no possibility in these years either to the reconstruction of the catalogues of the periodical publications and special collections.

In the course of 1968 the Book Processing Division was divided into Cataloguing Division and Classifying Division. In 1969 dr. Gyula Haraszthy and Mrs. L. Faragó edited the analyzing description of the complete network of catalogues in the National Széchényi Library and the processing of the old Hungarian ex libris was begun in the Division of Old Prints. The numerical data of the processing work are contained in the table No. 6.

Storage, revision of stocks

In lack of a new building the new accessions could be stored only by the removal of the rarely used material into stack rooms outside the library and placed in cases. The use of these part of the stock became difficult, partly inaccessible. In the course of 1969 the revision of the stocks begun in 1965 was nearly completely finished. So far in 10 collections 4 106 235 units have been controlled. The compilation of the final report on the revision of stocks remains the task of 1970.

Preservation of stocks

The possibility of restoring the Hungarian periodicals focussed the attention on the tasks of preserving the stocks.

In protection of the Hungarian periodicals the organization of a group of collaborators has been begun who carry out the restoration, repairing or rebinding and microfilming of the periodicals in close co-operation. Simultaneously restrictions were introduced in the use of the material of the Periodicals Division, the non-accession to the restored material has been begun and they now are to be consulted on microfilms. In the course of the works of preservation of stocks 13 603 units have been repaired in the book stocks, and 3 942 volumes and 20 597 newspaper pages have been repaired in the stock of periodicals. The work-shops of the library (including the works done by other enterprises) bound during the two years 37 026 books, periodicals and newspapers and restored 2623 units of the special collections. In the course of 1968-1969 the Microfilm Division prepared 1 872 133 negativ and positiv microfilm frames with the aim of preservation of stocks. The numerical data of this activity are contained in table No. 5.

Readers and Reference Service

The data of the visitors and readers to the Library are indicated in table No. 7.

In the course of 1968-1969 several reading rooms have been renewed i.e. their equipment were modernized. (microfilmreading machines, electroacoustic equipments). Unfortunately the lack of space restricted our intentions in every respect.

The reference service worked on the same niveau as before. From among the special collections the work of the Music Division deserves special attention in this field. Written information was given yearly in 150-200 cases, 15% of these referred to literature. Important compilations were made for the National Library Calcutta and the Valata Gramatu Palata, Riga.

Bibliographical work

Our bibliographical work was carried out similarly to the previous years. The current bibliographies (Hungarian National Bibliography and the Repertory of the Hungarian Periodicals) were regularly published. The latter was widened by the addition of 59 periodicals. Under the title Magyar Könyvészet the yearly cumulations of the Hungarian National Bibliography for the years 1966 and 1967 were published. Beginning with 1967 the principle of applying the subject year was begun.

From among the supplementary volumes of the yearly national bibliographies volume 1965 of the Hungarian Periodicals and Newspapers, volume 1965-1966 of the Bibliography of Hungarian Bibliographies and volume 1965-1966 of the Directory of Graphic Posters and Engravings were published.

Volume 5. (alphabetical index) of the 1945-1960 retrospective cycle bibliography and as supplement the volume of maps were published.

By the edition of the reprints of the 1860-1920 Bibliographia Hungarica the publication of the reprints of the old national bibliographies was completed.

Our library made experiments to ascertain the advantages of the computer in the bibliographical classification and edition. Their application in the library practice will however, only be begun in the years to come.

The list of our publications is to be found in table No. 8.

Central services of the library

The maintenance and development of our central services required quite a lot of work.

The Copyright Deposit Service handled nearly 900 000 items and distributed them among the respective libraries.

In the Interlibrary Loan Service the use of a telex-machine was introduced. This Service maintained relations with the libraries of 41 countries, this amounted to 59,4, resp. 57,9 per cent of the total turnover.

During these two years the national union catalogue of books increased by 290 355 and that of the periodicals by 163 336 data. The 1969 union list of foreign periodicals was published and the monthly bulletins of the National Acquisition List of Foreign Books appeared regularly.

The International Exchange Service acted as an exchange center beside providing its tasks in exchanging material. In the course of 1968-1969 39 496 books and periodicals were sent abroad and 41 227 items were received in exchange.

The Book Distributing Division acted first of all as a center for exchanging the duplicate copies in Hungary, in the course of these two years this service distributed 141 193 library items among the libraries requesting them.

The activity of the Centre of Library Science and Methods

The organization and activity of the Centre of Library Science and Methods was supervised by the Ministry of Education in 1967 and the trend of its organizational development and its most important tasks were determined. In the course of the supervision the important function of the institute in library trends was stressed, without decreasing the research work in the field of library science and methodological activity.

A new department was organized with the aim to carry out reading-experiments, the activity in the field of library science documentation developed. A quarterly review was launched that gives information on the international special literature taking into consideration the demands of Hungarian library developments.

In the course of the activities the Centre of Library Science and Methods elaborated proposals to the modification of the library law, to the reform of the networks and to the further development of the trade union libraries. Studies presenting the development of library science, and its trend to be followed have been prepared to the conference of public education and to the III. Conference of the Hungarian Librarians. The Codex of Acquisition Field for the co-operation in this field was completed; this codex contains the division of the special fields and the most important data of the libraries interested. The institute investigated on a national level the situation of the libraries as regards experts and provision with scientific reviews, completed the investigation of the reading culture of the working class; in the field of scientific and special libraries the institute investigated the provision with special literature.

Special courses of medium degree and continuation courses were organized for librarians. Its methodological activity embraced both the scientific and the public library network. Among others analyses were made to find out the measure of use of the special literature; it participated in the work of the interlibrary co-operation circles and compiled standard collections. The institute took an active part in the preparation of celebrating the 25th anniversary of our Liberation and of the Lenin centenary. It assisted the library theory and practice by several periodical and individual publications (*Könyvtári Figyelő, Eseménynaptár, Új könyvek, Könyvtárgépesítési Füzetek, Könyvtárépítés és Berendezés Füzetek* etc.).

Management and direction of the library

Dr. Magda Jóború, Director returned from her service of foreign affairs and took over the direction of the library on 16th December 1968.

Beginning with 1968 there have been changes in the organization of the library as a consequence of its new rules of organization and activity.

Direct relations have been maintained with the Lenin State Library, Moscow, Deutsche Staatsbibliothek Berlin, Deutsche Bücherei Leipzig, National Library Beograd and Matica

Srpska Novi Sad on the basis of interstate cultural agreements. Working relations were maintained with the Matica Slovenska Martin.

Several of the collaborators of our library visited foreign libraries partly in the frame of cultural exchange agreements and with scholarships partly officially. Our library was represented on the conferences of the national libraries of the socialist countries in Frague (1968) and in Gera (1969) by dr. Géza Sebestyén Deputy Director.

In December 1969 our library organized an international conference to the discussion of the questions concerning the equipments of great libraries. In the conference the representatives of the national libraries from the socialist countries participated.

The possibilities given by the new economic mechanism assured up to date and more efficient solution in the management of the library. The number of renewals in the building of the library is considerable. The experts of our library regularly participated in the works of planning and execution of our new building in the Castle of Budavár.